

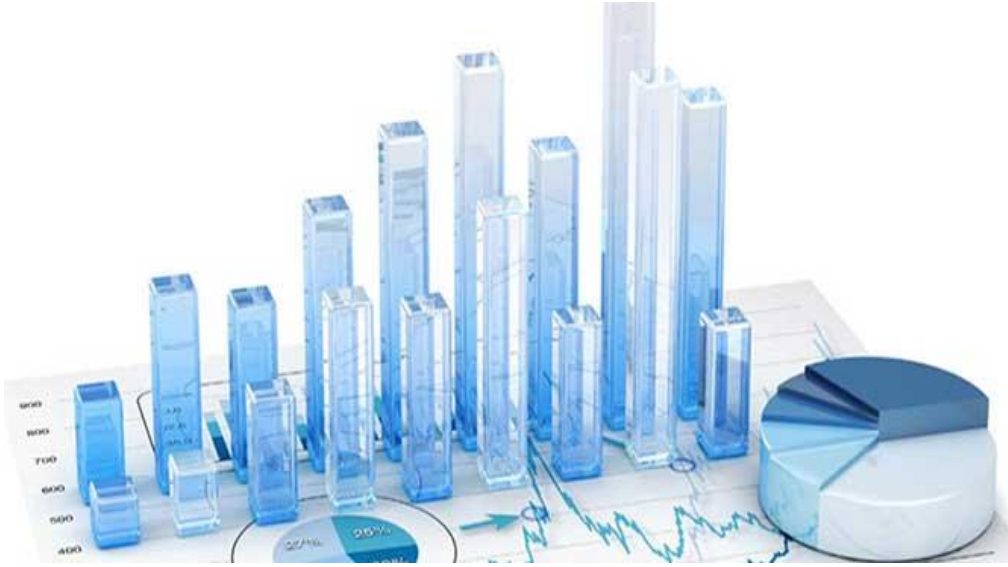

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

SAMSUN İLİ TARIMSAL ÜRÜN İHRACAT POTANSİYELİ VE STRATEJİSİ

Burhan HEKİMOĞLU **Mustafa ALTINDEĞER**
Ziraat Mühendisi **Ziraat Mühendisi**

Samsun / Kasım 2019

T.C.
Samsun Valiliği
İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼

Samsun İli Tarımsal Ür¼n İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Hazırlayanlar

Burhan HEKİMOğLU / Ziraat M¼hendisi
Mustafa ALTINDEğER / Ziraat M¼hendisi

Redaksiyon

İsmail DEMİR / Ziraat M¼hendisi
Dr. Ali KORKMAZ / Ziraat M¼hendisi

Kapak Tasarım ve İstatistiki Destek

Ahmet ŐENOđLU / T¼t¼n Teknoloji M¼hendisi
Canser ERđİN / Ziraat M¼hendisi

Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube M¼d¼rl¼đ¼
Strateji Geliştirme Birimi Yayımıdır

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
2. İhracat ve İhracat Türleri	2
3. Küresel Ticaret ve Türkiye'nin İhracatı	3
4. Dış Pazarlardan Gelebilecek Siparişi Karşılatabilecek Kapasite	4
5. Hedef Pazarda Aranılan Kalite ve Sürdürülebilirlik	4
6. Pazar Araştırması ve Küresel Pazarların Bilgi Kaynakları	5
7. Dünya Ekonomisinde Büyüme ve Hedef Pazar Bilgileri ve Yararı	5
8. Dünya Mal İhracatı İçinde Türkiye'nin Payı	7
9. Türkiye'nin İhracatı ve Türkiye İhracat Göstergeleri	7
10. Yıllar İtibariyle İhracatçı Firma Sayısı	9
11. 2018 İhracatını En Çok Artıran Sektör ve İhracat Yapılan Ülke	9
12. 2018 Yılı İhracatçılarca Öneriler ve Kabul/Uygulanan Başlıklar	11
13. İhracat Odaklı Mevzuat Değişikliklerinin Takibi	14
14. Dünya Ekonomisi ve Ticareti Önünde Riskler	15
15. Birleşik Krallık ile AB Arasında Ayrılık Senaryoları ve Etkileri	16
16. Türkiye'nin İhracat Pazarlarında Ekonomik Büyüme	19
17. İhracata Dönük Üretim Değerlendirme Kurulu ve Stratejiler	22
18. Samsun Tarımsal Ürünler İhracat Stratejisi	24
19. Tarım Ürünleri Durumu ve Çözüm Önerileri	27
20. Ülkemiz/İlimiz Tarım Sektöründe Yapılması Gerekenler	29
21. İhracat Açısından Dikkate Alınması Gereken Bazı Kriterler	30
22. Samsun Tarımsal İhracatta Rekabet Gücünü Etkileyen Unsurlar	31
23. Samsun İhracat Amaçlı Tarımsal Ürünler Üretim Potansiyeli	32
24. Samsun Tarımsal Ürünler Üretim Potansiyeli ve Oranları	38
25. 2019 Yılı Dış Ticaret İstatistikleri	45
26. Samsun 2019 Eylül Ayı İhracat Rakamları	47
27. Sonuç	50

Önsöz

2018 yılını, Cumhuriyet tarihimizin en yüksek ihracat rakamı olan 168,1 milyar dolar ile geride bıraktık. Özellikle Ağustos ayı itibari ile Türkiye-ABD ilişkilerinde gözlenen beklenmedik gerginliğe bağlı olarak döviz kurları üzerinden yönetilen ekonomik saldırı, ticaret savaşları ve yükselen korumacı politikalar, 2018-2019'da rekorlar kırmamıza ve ihracatımızı yeni seviyelere taşımamıza engel olamamıştır. Ülkemizde olduğu gibi Samsun ilimizde de tarımsal üretim, sanayi ve pazarlamada çok yönlü değişimler yaşamaktadır. Bu değişimler ulusal politika önceliklerinden çok, uluslararası politika önceliklerine göre biçimlenmektedir. Ticaretin serbestleştirilmesi, bölgesel bütünleşmeler, sınır ötesi ticaret, uluslararası şirketleşmeler ve finansal küreselleşmeler Türkiye'yi de yakından etkilemektedir. Bu süreçte dış ticaret politikaları, destekleme politikalarındaki değişimler, uluslararası kuruluşların etkisiyle çıkarılan yasalar ve tarımda yeni düzenlemeler, Türkiye'nin geleneksel tarım ve üretim deseninde köklü değişimler oluşturmakta ve kurumsal yapılanmalarla pazarlama sistemlerinde de değişimler ortaya çıkmaktadır. Pazarlama sistemlerindeki değişim sürecinde, özel sektörün üretime geçmesiyle ürün, fiyat ve kalite çeşitliliği pazara yansımış ve tarım ürünleri miktarında, kalite ve verimlilikte önemli başarılar sağlanmıştır. Verimlilik ve ürün çeşitliliği arttıkça, tüketim miktarı da artış eğilimine girmiş olmakla beraber, ürünlerde kalite, çeşit, miktar ve standart yetersizliği, ürünlerin yurt içi ve yurt dışı satışını sağlama bakımından sahip olduğumuz imkânların yetersizliği üreticiyi sıkıntıya sokmaya başlamıştır. Pazar taleplerini, çeşit, kalite, standart, miktar ve zaman bakımından bilmek ve üretim kaynaklarını en rasyonel biçimde planlayarak üretmek pazarlama için en önemli husustur. Özellikle Samsun'un tarımsal portföyü ürün deseni açısından dünyanın ihtiyacı olan birçok ürünü üretme imkanına sahiptir. Bizim üretmiş olduğumuz ürünlerin çoğunun gelişmiş ülkelerde de üretildiği göz önüne alındığında ihracat sektörünün tüm tarafları Ülkenin/Samsun ilinin tarım ürünleri pazarlamasında genel stratejisini bir an önce ortaya koyması ve uygulaması gerekmektedir. Samsun'da dünya pazarlarına uygun kalite ve standartta, sağlıklı gıda üretimi için alınan kararlar tarım ürünü pazarlama kanallarını stratejik hedef haline getirmiştir. Bu kapsamda hazırlanan çalışmanın sektörün tüm taraflarına faydalı olmasını diliyorum.

Bayram AY

İl Müdürü

1. Giriş

Bu çalışmada sıfırdan bir strateji geliştirme gayreti yerine mevcut bilgi birikimi, deneyimler, ihracatlar, ithalatlar, ticari faaliyetler, pazarlar vb. geçmiş çalışmalar ışığında stratejik yönlenme gözden geçirilmeye çalışılmıştır.

Ekonomiye yeni ihracatçılar kazandırma ve ihracatı 2023 hedeflerine ulaştırma çalışmaları sorumluluk bilinciyle; Ticaret Bakanlığı, kamu ve özel sektör olarak "**yeni ürün, yeni pazar, yeni ihracatçı**" hedefine odaklandıklarını belirtmişlerdir.

Ülke ve Samsun ölçeğinde kamu ve özel sektör kapsamında İl Valiliği, Üniversite, Ticaret Sanayi Odası, İhracatçı birlikleri, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Sanayici ve iş adamları dernekleri, diğer ilgili tüm kurum ve kuruluşlarınca birlikte oluşturulacak **İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** ile ortaklaşa belirlenecek "**İhracatta katma değerli tarımsal mal ve işlenmiş ürünlerin üretimine ve ihracatına geçme**" amaçlarının hem sektörel hem de coğrafi alanlar bazında detaylandırılması, ortaya konulan vizyonların hayata geçirilmesi oldukça fazla önem taşımaktadır.

Oluşturulacak **İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** ile İlimizin yapacağı **ihracatın işlenmemiş tarımsal üretime mi dayalı olacağı ya da bu ihracatın teknolojik olarak işlenmiş ürün mü olacağı veya hangi tür ihracatın yapılması gerektiği** net olarak ortaya konulmalıdır. Samsun ilimizin İhracat dağılımını 2000 yılından günümüze nasıl değiştiğini incelediğimizde ilimize yönelik **tarımsal ihracat politikalarımızın teknoloji seviyesi yüksek işlenmiş tarımsal ürünleri hedeflemesi gerektiğini** bize göstermektedir.

Bu konuda görev tanımı tam olarak belirlenmelidir. Yani Özel sektör pazarı, ham ve işlenmiş ürünü ve pazarlanacak ürün yelpazesini belirlemelidir. Kamu ise bu ürünlerin yeterli, sağlıklı, karlı üretilmesi ve sözleşme kültürünün oluşmasında ve de üreticilerle özel sektörün buluşma aşamalarında daha fazla gayret göstermelidir.

Samsun bölgemizde üretimin ekonomik olması ve pazarlamayı kolaylaştırması için; **ürün arz periyodu ve ürün kalitesi** iki önemli noktadır. Bu konulara daha fazla dikkat edilmelidir. Samsun bölgemizde tarımsal üretimde verim ve kalitenin artırılması kadar üretilen ürünlerin sürekli, sağlıklı ve talep doğrultusunda pazarlanması da zorunludur.

2. İhracat ve İhracat Türleri

Bilindiği gibi **ihracat**; bir malın, yürürlükteki İhracat Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını ya da Müsteşarlık tarafından ihracat olarak kabul edilecek diğer çıkış ve işlemleri ifade eder.

Başka bir deyişle ihracat; bir ülkede bulunan satıcının bir diğer ülkedeki alıcıya kendi ülke gümrük sınırlarından dışarıya çıkartarak **para veya başka bir mal/hizmet karşılığı mal satması** faaliyetidir. Burada önemli olan nokta; malın uluslararası ticaret kanunları ve uygulamalar ile yerel mevzuat tarafından yasaklanmamış ürün olması ve gümrük dışına çıkartılmasıdır. Ayrıca bilindiği üzere, iletişim araç ve yöntemlerinde yaşanan gelişmeler firmaların ürün ve hizmetlerinin pazarlama, satış ve dağıtım şekillerinde yenilikleri de beraberinde getirmiştir.

Alışlagelmiş ticaret yöntemlerinin yanı sıra ülkelerin kendi içlerinde ve birbirleriyle gerçekleştirdikleri yeni araçlara dayalı ticaret yöntemleri giderek pazar payını artırmakta olup, geleceğe dönük büyük bir potansiyeli de içinde barındırmaktadır. Bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında, son yıllarda ülkemizde ve dünyada internet girişimciliğinin hızla gelişmekte olduğu görülmektedir. İnternet üzerinden sağlanan hizmet sayısı ve kalitesi son yıllarda giderek artarken, en hızlı gelişen kanallardan biri de **e-ticaret** olmuştur.

Bu değişimler, ticarete konu ürün ve hizmetlerin tüketiciye sunulmasında yeni gelişmeleri beraberinde getirmekte, ülke ve firmaların ulusal sınırlar ötesindeki rekabetinde, meydana gelen yeni duruma uyum sağlamaları gereğini de ortaya çıkarmaktadır.

İnternette yapılan ticaret işlemleri arasında özellikle **perakende e-ticaret**, hem ülkemizde hem dünyada, taşıdığı potansiyeli önemli bir büyüme ivmesine çevirmiştir. Küresel boyuttaki bu gelişmeler doğrultusunda, firmalarımızın e-ihracatın sunduğu imkânlar konusunda bilinçlendirilerek bu alana yönlendirilmeleri, ülkemizin ihracat hedeflerine ulaşmasında önemli katkılar sunacaktır.

Ülkemizde e-ticaret bilinirliğinin düşük olması, bu alandaki girişimci sayısının azlığı ve söz konusu alanın henüz gelişim aşamasında olması hususları, bu alanda firmaların farkındalığının artırılarak e-ihracata yönlendirilmesi ve sektörün çeşitli destek mekanizmalarıyla güçlendirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Bu noktada, ihracat

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

potansiyeline sahip mikro girişimcilerin bilinçlendirilmesi ve e-ihracata özendirilmesi de önem taşımaktadır.

Ülkemizin ikili ya da çoklu yapacağı ticari görüşme, müzakere ve anlaşmalarda e-ticarete dair hususların gündeme getirilmesinin ilerleyen dönemde e-ihracatımıza katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

e-İhracatçı firmalarımızın gelişmiş pazarlarda halihazırda hakim e-ticaret platformlarına entegre olması, e-ticaret pazarı ve altyapısı daha sınırlı olan ülkelerde ise öncü yatırımlar yaparak pazar payının önemli bir bölümüne sahip olmaları yoluyla küresel piyasaya açılacağı öngörülmektedir.

3. Küresel Ticaret ve Türkiye'nin İhracatı

Dünya ekonomisi 2018 yılının büyük bölümünde kalıcı, dengeli ve kapsamlı bir ekonomik büyümeyi sürdürmüştür. Dünya üzerinde hemen hemen tüm bölgeler 2018 yılında potansiyel büyümelerine yaklaşmıştır. 2018 yılında ABD ekonomisindeki hızlanma küresel ekonomiyi de desteklese de özellikle yılın son çeyreğinde dünya ekonomisinde bir ivme kaybı yaşanmıştır. ABD'nin korumacılık önlemleri dünyanın geri kalanında yavaşlama etkisi göstermiştir.

Bu çerçevede 2018 yılında dünya ekonomisinin yüzde 3,7 büyümesi öngörülmektedir. Gelişmiş ülkelerde büyüme beklentisi yüzde 2,3'den yüzde 2,4'e, gelişmekte olan ülkelerde ise ortalama yüzde 4,7'ye revize edilmiştir.

Pazarlar ile Kolayca İletişim Kurabilmek

Günümüzün hızlı iletişim ortamında, yurt dışında müşteri bulabilmek ve gelen taleplere anında cevap verebilmek için, hedef pazarlarla iletişim için kullanabileceğimiz kanalları belirlemeli ve bunları sürekli açık tutmalıyız.

Bilgi veren bir internet sitesi, rahatsız etme boyutuna varmayan sıklıkta müşteri ziyaretleri, bütçemizin elverdiği ölçüde fuar katılımları ve sektörel basılı medyada reklam vb. kanalları incelemeli ve hangisini ne çapta kullanmamız gerektiğine en baştan karar vermeliyiz.

İletişim kanallarını açık tutmak önemlidir. Hedef pazara erişebilmek için İngilizce iletişim dilinin ötesinde o ülkelerde etkin olarak kullanılan dilleri kullanmak çok etkili olacaktır.

4. Dış Pazarlardan Gelebilecek Siparişi Karşılatabilecek Kapasite

İç pazarda hiç teslimat sorunu yaşıyor muyuz? Yaşıyorsak bunun ne kadarı kapasite kullanımı ile ilgilidir. Yarın öbür gün ihraç pazarlarından gelebilecek siparişleri hızla üretilip, istenilen zamanda teslim edebilecek üretim kapasitesine sahip miyiz? “Hele bir sipariş alalım da ondan sonra kapasiteye bakarız“ hesabının, müşteri kaybına yol açacağından ve o müşteriye bir daha erişilemeyeceğinden emin olunuz. **İhracat müşterisi**, iç piyasa müşterisinden çok daha nazlıdır. Zira iç piyasa müşterisinin aksine, diğer küresel tedarikçiler de sizin gibi ihracat müşterinizin peşindedirler.

Tohum ekmeden ürün alınamayacağı gibi, ihracata da yatırım yapmadan yurt dışı pazarlara girmek mümkün değildir. Öncelikle pazarlama ve tanıtım çalışmaları için, daha sonra da üretim için finansman gerekecektir. İyi bir finansman planı yapmadan girişilecek ihracat çabalarımız gerçekleştiği takdirde, başka işlere ait finansman kaynaklarımızı kullanmak zorunda kalacağımız kuşkusuzdur. Böyle bir durumda da diğer işlerimizde finansman sıkıntısı yaşayacağımız çok açıktır. Türk işletmelerinin % 75’inin, en fazla 3 yıl ihracat piyasasında kalabilmesi ve daha sonra ihracat yapamamalarının nedenleri arasında **plansızlık** en önde gelmektedir.

5. Hedef Pazarda Aranılan Kalite ve Sürdürülebilirlik

İhracat yapılacak müşteri kitlesi ürünlerde hangi kalite ve standartları önemseydiği bilinmeden, mevcut ürün kalitemizin ihracat hedef pazarlarda olduğu gibi kabul edileceği gibi bir varsayımla ihracata girişmek sıkıntılı sonuçlara yol açabilir. Kalitemizin yerel piyasamızda kabul görmüş olması, böyle bir varsayıma yol açmamalıdır.

Hedef pazarımızın kalite/standart gereksinimlerini inceleyip ürünümüzün, bu pazara olduğu gibi girip giremeyeceğinden emin olmalıyız. Mevcut kalitemiz, hedef pazarın kalite gereksinimlerine uyuyorsa sorun olmaz. Ancak değişiklik yapılması veya geliştirilmesi gerekiyorsa, bunun hazırlığının ihracatın çok öncesinde yapılması gerekir.

Ürünlerimizin, **hep aynı kalitede üretilebiliyor ve sevk edilebiliyor olması**, ihracattaki en önemli konulardan birisidir. Farklı kalitede üretilen ürünlerin geri alınması ve değiştirilmesi, dış ticarete hem kolay değildir hem de masraf ve yasal uygulamalar açısından bir hayli baş ağrısı yaratacak uygulamalardır.

6. Pazar Araştırması ve Küresel Pazarların Bilgi Kaynakları

Uluslararası pazarlarda dolaşmaya başlamadan önce, hem üretim sahasında hem de ciddi bir masa başı araştırması yaparak hedef ürün ve hedef pazarlarımızı belirlemeliyiz. Aksi takdirde kısıtlı mali kaynaklarımızı ve zamanımızı boşa harcayarak, değerli insan kaynağımızı, sonu gelmeyebilecek pazarlarla meşgul edebiliriz.

Bu amaçla, Ticaret bakanlığının yanı sıra birçok ticari STK tarafından yayınlanan **küresel ticaret ve ülke koşulları bilgileri** üzerinden araştırmaya başlamak başlangıçta bizleri olumlu yönlere çekecektir. **Uluslararası bilgi bankaları ile veri tabanlarının** bazıları ücretsiz olarak, küresel ticaret hakkında çok değerli bilgiler vermektedir. Örneğin **www.ticaret.gov.tr** adresinde, ihracat sekmesini tıkladığımızda karşımıza gelen sayfada göreceğimiz “**Ülkeler ve Ülke Masaları**“ başlığı altında, hedef olarak seçmeyi düşündüğümüz ülkeler hakkında detaylı bilgi bulabiliriz.

Türkiye **İhraç ürünlerinin detayı ve ihracat pazarlarımız** hakkındaki bilgileri de Türkiye İstatistik Kurumunun www.tuik.gov.tr adresli internet sitesinde bulabiliriz. Aynı şekilde **Türkiye İhracatçılar Meclisinin (TİM)** www.tim.org.tr adresli internet sitesinde de ihracat hakkında önemli bilgilere erişebiliriz. İngilizce yayınlanan sitelerden Amerikan Merkezi İstihbarat Ajansının web adresinde de ülkeler hakkında geniş bilgilere erişilebilir.

Avrupa Birliği pazarı hakkında bilgi almak için <http://exporthelp.europa.eu> adresini ziyaret edebiliriz. Küresel pazarlardaki ticaret hareketlerinin 1962’den bu yana yıllık ve 2010’dan bu yana aylık hareketlerini de Birleşmiş Milletlerin <http://comtrade.un.org/> sitesinden görebiliriz. Yine Birleşmiş Milletlerin alt kuruluşlarından birisi olan Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Center) tarafından yayınlanan <http://www.intracen.org/> adresli internet sitesinde oldukça yoğun bilgi bulabiliriz. Yine bu sayfada, özellikle küresel pazarları analiz etmek isteyenler için hazırlanmış olan **Pazar Analiz Araçları** (Market Analyses Tools), Pazar Bilgi ve Araçları (Market Info & Tools) sekmesinin altında yer almaktadır.

7. Dünya Ekonomisinde Büyüme ve Hedef Pazar Bilgileri ve Yararı

Araştıracığımız ve ihracat yapacağımız ülkelerin genel ekonomik ve döviz transfer durumları, ticaret yapma kültürleri, yerel üretimleri, nerelerden ithalat yaptıkları, fiyatlandırma ve kar marjı eğilimleri, kalite ve standart gereksinimleri, etiketleme

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

kuralları gibi, ürünümüzü hedef ülkeye ihraç etmeye çalıştığımızda, karşımıza çıkabilecek her türlü olayı başlangıçtan araştırmalıyız. Bunların arasında uyum sağlayamadıklarımız var ise bunlara ait niteliklerimizi hedef pazarlarımıza uygun hale getirmeye çalışmalıyız. Eğer bunda başarı sağlayamıyorsak, mevcut niteliklerimiz ve yeterliliklerimizle girebileceğimiz pazarlara yönelmeliyiz.

Dünya Ekonomisinde Büyüme

ÜLKELER	2016 (%)	2017 (%)	2018 GERÇEKLEŞME TAHMİNİ
DÜNYA	3,3	3,7	3,7
GELİŞMİŞ ÜLKELER	1,7	2,3	2,4
ABD	1,6	2,2	2,9
EURD BÖLGESİ	1,9	2,4	2,0
AB 28	2,0	2,7	2,2
JAPONYA	1,0	1,7	1,1
KANADA	1,4	3,0	2,1
DİĞER GELİŞMİŞ ÜLKELER	2,3	2,8	2,8
GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER	4,4	4,7	4,7
ORTA VE DOĞU AVRUPA	3,3	6,0	3,8
BDT	0,4	2,1	2,3
ASYA	6,5	6,5	6,5
ORTA DOĞU VE K. AFRIKA	5,1	2,2	2,4
SAHRAALTI AFRIKASI	1,4	2,7	3,1
L. AMERİKA VE KARAYİPLER	-0,6	1,3	1,2

Kaynak: IMF

Dünya mal ticareti 2017 yılındaki toparlanma sonrasında, 2018 yılında daha hızlı büyüme performansı sergilemiştir. Genişlemede ticareti yapılan mal ve emtia fiyatlarındaki artışın yanı sıra miktar bazındaki büyüme beklentisinin yüzde 4,2'ye ulaşmış olması da etkili olmuştur. Dünya ekonomisinde hızlanan büyüme mal talebini de artırmıştır. 2018 yılında dünya mal ticaretinin değer olarak yüzde 9 büyüyerek 18,75 trilyon dolar olacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte ABD'nin başlattığı ticaret savaşları dünya mal ticaretinde yavaşlatıcı etkilerini göstermeye başlamış ve yılın son aylarında mal ticaretindeki büyüme ivme kaybetmiştir.

8. Dünya Mal İhracatı İçinde Türkiye'nin Payı

	2016	2017	2018
TÜRKİYE İHRACAT (MİLYAR \$)	142,6	157,0	168,1
DÜNYA MAL İHRACATI (MİLYAR \$)	15.879	17.546	18.750*
TÜRKİYE PAY %	0,90	0,89	0,90

*Tahmini

Kaynak: TÜİK, DTÖ, ESDH

Dünyada siyasi sınırların yeniden yapılanması, ticari blokların kurulması, ticaret anlaşmalarının yapılması ve Örgütlerinin kurulması ile yeni tüketici pazarlarının açılması, ihracat için yeni fırsatlar ortaya çıkarmıştır. Daha ucuz, daha hızlı ve daha kaliteli üretim yapmak için yarışan rekabetçi üreticilerin ortaya çıkmasını sağlayan teknolojiye dünya genelinde ulaşılabilir olması dünya ekonomisini olumlu yönde etkilemiş, böylece günümüz ekonomisi küreselleşmiştir.

Son yıllarda günümüz küresel ortamında rekabet olgusu, ulusaldan daha yerele kayma eğilimine girmiştir. Yeni küresel ekonomik yapılanma ülke genelindeki rekabetçiliğin ötesinde artık kent seviyesinde rekabet güçlerine odaklanmayı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle yapılan bu çalışma ileride ilimizin ihracatta daha rekabetçi hale gelmesine imkân tanıyacak politikaların tasarlanmasında ve bu politikaların sonuçlarının değerlendirilmesinde ihracatçılarımız başta olmak üzere tarım sektörünün tüm taraflarına önemli bir başlangıç noktası teşkil edeceği düşüncesindeyiz.

9. Türkiye'nin İhracatı ve Türkiye İhracat Göstergeleri

Ekonomi yönetimi ve Ticaret Bakanlığımızın liderliğinde, ihracatta yeni rekorlara yönelik stratejik anlayışın aynı dirayetle devam edeceği 2019 yılında da, ihracat ailesi olarak gerek Hükümetimiz tarafından bizlere tevdi edilen, gerekse kendi kendimize üstlendiğimiz hedef, görev ve sorumluluklarımızın bilincindeyiz. Hedefimiz “Yeni Ekonomi Programı”ndaki 2019 hedefi olan 182 milyar dolarlık ihracat rakamını yakalamaktır. Bu nedenle, 2018 yılında mal ihracatında yakaladığımız ivmeyi, 2019 yılında da sürdürmek öncelikli ilk hedefdir.

Türkiye ekonomisi 2018 yılını iki etki altında yaşamıştır. 2018 yılının ilk yarısında ekonomide yönetilebilir riskler ile yüzde 6'nın üzerinde büyüme sağlanmıştır. Yılın ikinci yarısında ise döviz kurlarındaki sıçrama ile birlikte bozulma yaşanmıştır. 2016 yılında

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

yaşanan olayların ardından ekonomiye verilen desteklerin etkisi ile 2017 yılında hızlanan ekonomik büyüme 2018 yılının ilk iki çeyreğinde de sürmüştür. 2018 yılında ihracat, ithalat ve dış ticaret açığı iki ayrı eğilim göstermiştir. Yılın ilk yarısında her üçü de birlikte hızlı artış göstermiştir. Yılın ikinci yarısında ise ihracat artışı hızlanarak sürerken ithalat ve dış ticaret açığında döviz kurlarındaki artışlar ve ekonomideki küçülme ile sert bir daralma yaşanmaya başlanmıştır. Turizm gelirlerinde ise önemli artış 2018 yılında da sürmüştür ve cari açık bir önceki yılın altında gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracat Göstergeleri

	2016	2017	2018
İHRACAT (MİLYAR \$)	142,6	157,0	168,1
MAL TİCARETİ BÜYÜMESİ (%)	-0,9	10,2	7,1

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Türkiye Ekonomisi Temel Göstergeler 2016-2018

GÖSTERGE	2016	2017	2018 YEP Gerçekleşme Tahmini
GSYH BÜYÜME %	3,2	7,4	3,8
TOPLAM TÜKETİM BÜYÜME %	4,7	5,9	3,7
KAMU TÜKETİM BÜYÜME %	10,5	1,5	3,5
ÖZEL TÜKETİM BÜYÜME %	3,8	6,6	3,8
YATIRIMLAR BÜYÜME %	2,2	7,8	1,8
KAMU YATIRIM BÜYÜME %	2,9	8,1	1,4
ÖZEL YATIRIM BÜYÜME %	2,1	7,8	1,8
NET İHRACATIN BÜYÜMEYE KATKISI	-1,3	0,1	1,4
İŞSİZLİK %	10,9	10,9	11,3
İHRACAT MİLYAR DOLAR	142,5	157,0	170,0
İTHALAT MİLYAR DOLAR	198,6	233,8	236,0
DIŞ TİCARET DENGESİ MİLYAR DOLAR	-56,1	-76,8	-66,0
CARİ AÇIK MİLYAR DOLAR	-32,6	-47,4	-36,0
CARİ AÇIK / GSYH %	-3,8	-5,6	-4,7
TÜFE YILSONU DEĞİŞİM %	8,5	10,8	16,0
BÜTÇE AÇIĞI / GSYH %	1,1	1,8	1,9

Kaynak: TÜİK, YEP

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2018 yılında ihracat, ithalat ve dış ticaret açığı iki ayrı eğilim göstermiştir. Yılın ilk yarısında her üçü de birlikte hızlı artış göstermiştir. Yılın ikinci yarısında ise ihracat artışı hızlanarak sürerken ithalat ve dış ticaret açığında döviz kurlarındaki artışlar ve ekonomideki küçülme ile sert bir daralma yaşanmaya başlanmıştır. Turizm gelirlerinde ise önemli artış 2018 yılında da sürmüştü ve cari açık bir önceki yılın altında gerçekleşmiştir. Türk Lirası, uygulanan ekonomi politikaları ve mevcut risklerin fiyatlanması ötesinde Ağustos ayında yurtdışı kaynaklı gelişmeler ile değer kaybetmiş ancak alınan önlemler ile birlikte değer kayıplarının önemli bir bölümü geri alınmıştır.

10. Yıllar İtibariyle İhracatçı Firma Sayısı

2005 yılında 43 bin seviyelerinde olan ihracatçı sayımız 2018 itibari ile 83 bin seviyelerini aşmış durumdadır.

YIL	Firma Sayısı
2005	43.456
2006	45.467
2007	50.065
2008	50.666
2009	51.927
2010	54.472
2011	57.350
2012	60.733
2013	64.542
2014	67.886
2015	69.330
2016	72.195
2017	77.727
2018	83.279

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

11. 2018 İhracatını Artıran Sektör ve İller

2018 yılında ihracatını en çok artıran ilk 3 sektör ise çelik, mücevher, zeytin ve zeytinyağı sektörleri olmuştur. Çelik sektörü ihracatını %36, mücevher sektörü ihracatını %34,5 ve zeytin ve zeytinyağı sektörü ise ihracatını %23,7 artırmıştır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

SEKTÖR	2017	2018	DEĞ.
Çelik	11,4 milyar \$	15,6 milyar \$	36,1%
Mücevher	3,3 milyar \$	4,4 milyar \$	34,5%
Zeytin ve Zeytinyağı	323 milyon \$	400 milyon \$	23,7%

Kaynak: TİM

2018’de En Çok İhracat Yapılan İlk 5 Ülke

2018 yılında en çok ihracat yapılan ilk 5 ülke Almanya, İngiltere, İtalya, Irak ve ABD olmuştur. En çok ihracat yapılan ilk 5 ülke içerisinde Almanya, İngiltere ve İtalya’ya ihracat artış gösterirken, Irak ve ABD’ye ihracat düşüş kaydetmiştir.

ÜLKE	2017	2018	DEĞ.
ALMANYA	15,1 milyar \$	16,2 milyar \$	7,0%
İNGİLTERE	9,6 milyar \$	11,1 milyar \$	15,8%
İTALYA	8,5 milyar \$	9,6 milyar \$	12,9%
IRAK	9,1 milyar \$	8,4 milyar \$	-7,7%
ABD	8,7 milyar \$	8,3 milyar \$	-3,9%

Kaynak: TİM

2018’de İhracatın En Çok Arttığı İlk 3 Ülke (1 Milyar \$ Üzeri)

2018 yılında 1 milyar dolar üzeri ihracat yapılan ülkeler arasında ihracatın en çok arttığı ilk 3 ülke yüzde 95 ile İsviçre, yüzde 70 ile Libya ve yüzde 69 ile Katar olmuştur. Ayrıca 2018 yılında 1 milyar dolar üzeri ihracat yapılan ülke sayısı 39’a çıkmıştır. Listeye yeni giren ülkeler İsviçre, Libya, Hindistan, Portekiz, Katar ve Çekya olmuştur.

ÜLKE	2017	2018	DEĞ.
İSVİÇRE	888 milyon \$	1,7 milyar \$	95,3%
LİBYA	881 milyon \$	1,5 milyar \$	70,3%
KATAR	649 milyon \$	1,1 milyar \$	69,0%

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2018'de En Çok İhracat Yapan İlk 5 İl

2018 yılında en çok ihracat gerçekleştiren ilk 5 il İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir ve Ankara olmuştur. İstanbul 72,1 milyar dolara ulaşan ihracat rakamı ile Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 42'sini üstlenmiştir.

İLLER	2017	2018	DEĞ.
İSTANBUL	62,6 milyar \$	72,1 milyar \$	15,2%
KOCAELİ	12,6 milyar \$	14,1 milyar \$	12,6%
BURSA	14,1 milyar \$	13,3 milyar \$	-5,4%
İZMİR	8,7 milyar \$	9,8 milyar \$	11,8%
ANKARA	6,6 milyar \$	7,7 milyar \$	16,5%

Kaynak: TİM

2018'de İhracatını En Çok Artıran İlk 3 İl (500 Milyon \$ Üzeri)

2018'de 500 milyon dolar üzeri ihracat yapan ve ihracatını en çok artıran ilk 3 il ise Samsun, Hatay ve Kayseri olmuştur. Ayrıca 2018 yılında 1 milyar dolar üzeri ihracat yapan il sayısı 17'ye yükselmiştir. Ayrıca 2018 yılında Eskişehir ve Kahramanmaraş, 1 milyar dolar barajını aşmayı başarmıştır.

İLLER	2017	2018	DEĞ.
SAMSUN	474 milyon \$	648 milyon \$	36,4%
HATAY	2,3 milyar \$	2,9 milyar \$	22,9%
KAYSERİ	1,6 milyar \$	1,9 milyar \$	19,0%

Kaynak: TİM

12. 2018 Yılı İhracatçılarca Öneriler ve Kabul/Uygulanan Başlıklar

2018 yılında altyapı, dâhilde işleme rejimi, devlet yardımları, finansman, gümrük işlemleri, istihdam ve işgücü piyasaları, vergi uygulamaları, milli üretim ve yatırımlar teşvikleri gibi alanlarda birçok ihracatçı sorunu nihayete ermiştir. Çözüme kavuşan hususlardan, Yerli ve Milli Sanayiye Destek Paketi, E-İhracat Eylem Planı, Uluslararası Marka ve Şirket Satın Alınması İçin Destek Sağlanması, Proje Bazlı Teşvik Sistemi, KDV iadelerinin hızlandırılması, 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ kapsamında bankacılık

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

sisteminin düzgün işlemediği ülkelerin ve mikro ihracat, hizmet ihracatı, transit ticaret, özel faturaların istisna olması gibi maddelerin 2018 yılında ihracat rekoru kırılmasına büyük katkılar sağladığı değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda yapılan düzenlemeler:

- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ kapsamında ihracatçı firmalarımıza kolaylıklar sağlanması
- 32 Sayılı Karar kapsamında bazı sözleşmelerin döviz ve dövize endeksli olarak yapılamaması dolayısıyla menkul satış sözleşmelerine istisna getirilmesi
- Yüksek katma değerli ürünler üretilmesi kapsamında yerlileştirme çalışmalarının yapılması ve 500 milyon liralık teşvik paketi
- Döviz kazandırıcı KOBİ'lerin Eximbank kapsamına alınması, KOBİ'lere yönelik Eximbank kredilerinin arttırılması ve kapsamının genişletilmesi
- Gümrük müşavirleri asgari ücret tarifesinin Türk sanayisinin maliyetlerini arttırarak, rekabet halinde bulunduğumuz, yatırım çekmek isteyen diğer ülkelere göre ülkemizin avantajlarını azaltması nedeniyle gümrük müşavirliği asgari ücret tarifesinde indirim sağlanması
- Hizmet İhracatçıları Birliği'nin kurulması
- İşverenlerin geçmişe yönelik olarak yararlanmadığı tüm sosyal güvenlik prim teşviklerinden yararlanmasının sağlanması
- İşbaşı Eğitim Desteği kapsamında imalat sanayiine pozitif ayrımcılık sağlanması
- E-İhracat Eylem Planı oluşturulması, internet üzerinden yurt dışına ürün satışına yönelik altyapı kurgulanması, ana strateji olarak Türkiye'nin bölge için bir e-ticaret merkezi olması, e-ticaret yoluyla mal ve hizmet ihracatının artırılması ve bu alanda gerek yazılım ve donanım gerekse bilgi birikiminin yerleştiği bir ekosistem yaratılması
- Firmalar sermayelerinin önemli bir bölümünü teknoloji geliştirmek yerine OSB'ler de dahil olmak üzere arazi, bina ve altyapı yatırımlarına ayırmak zorunda kalmakta, yeni, yenileme ve tevsi yatırımlarında zorlanmaktadır. Organize Sanayi Bölgelerinde yer alan parsellerin tamamen veya kısmen bedelsiz tahsisinin sağlanması yönünde iyileştirmelerin yapılması
- Firmalarımızın markalaşması, tanıtımı ve uluslararası pazarlardaki payının artırılmasına yönelik olarak uluslararası marka ve şirket satın alma prosedürlerinin

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

kolaylaştırılması ve desteklenmesi, uluslararası marka ve şirket satın alınması için destek sağlanması

- Gümrüklerde ardiye hizmetleri firmalar için önemli zaman kayıpları ve yüklü maliyetler oluşturmaktadır. Dış ticaret işlemlerinde depolama maliyetlerinin düşürülmesine ilişkin düzenlemenin yapılması

- Şirket kurulması süreçlerinin kolaylaştırılması ve girişimcilerin önünün açılması, şirket kuruluşu işlemlerindeki maliyet ve sürenin azaltılması

- Finansman konusunda sorunlar yaşayan küçük ve orta ölçekli firmalar için iyileştirmelerin yapılmasını teminen taşınır varlıkların rehininin sağlanması

- Ticari uyuşmazlıkların daha hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulması

- Ülkemizde teknoloji yoğun ve katma değeri yüksek ürünlerin üretilebilmesi için “terzi usulü” teşviklerin hayata geçirilmesini teminen “Proje Bazlı Teşvik Sistemi” uygulaması

- İstanbul’a yeni fuar merkezi açılması için çalışmaların yapılması

- İhracatçılara hususi damgalı pasaport verilmesi şartlarının kolaylaştırılması, bu kapsamda ilgili her takvim yılında ihracat yapma şartı kaldırılması ve firmaların son 3 takvim yılındaki ortalama ihracat tutarının baz alınması

- Makine ve teçhizat alımına KDV istisnası getirilmesi, özellikle teşviklerde projelerde kullanılacak makinaların KDV’den muaf tutulması

- İhraç kayıtlı teslimlerde mücbir sebepler ve beklenmedik durumlar nedeniyle üç aya kadar ek süre verilmesi

- İhracatçının birikmiş olan KDV alacağının ödenmesi ve iade işlemlerinin hızlandırılması

- 1 Mayıs 2018 tarihinden itibaren domates güvesi içermeyen üretim yerlerinden, işletmelere kısıtlama getirilmeksizin Türkiye Cumhuriyeti menşeli domateslerin Rusya’ya ithalatına izin verilmesi

- Mobilya ve orman ürünleri sektöründe yaşanan hammadde temini problemine ilişkin, Orman Genel Müdürlüğü’nün hammadde tahsis oranları artırılması

- Savunma ve havacılık sektöründe, İhracatçılar Birliği yönetiminde hafif silahlar ve mühimmatlar için bir cıp (Permanent International Commission For The Proof Of Small Arms) Laboratuvarının kurulması

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

• Kanatlı sektörü bölgeselleştirme çalışmaları kapsamında, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ihbarı mecburi tavuk vebası (avian influenza) hastalığından ari bölgelerin tanımlanması ve ilanı hakkında talimat yayımlaması

13. İhracat Odaklı Mevzuat Değişikliklerinin Takibi

TİM tarafından yıl boyunca ihracat odaklı aşağıda öne çıkan Mevzuat değişiklikleri takip edilmiştir:

• 25 Ocak 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar” ve 15 Mart 2018 tarihinde yayımlanan Resmi Gazetede yayımlanan “Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında 2018/11201 Sayılı Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ”

• 6 Şubat 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “e-İhracat Stratejisi ve Eylem Planı (2018-2020)”

• 9 Şubat 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Organize Sanayi Bölgelerinde Yer Alan Parsellerin Tamamen veya Kısmen Bedelsiz Tahsisine Dair Yönetmelik” ve “Endüstri Bölgeleri Yönetmeliği”

• 16 Şubat 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2010/6)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2018/1)”

• 17 Şubat 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®’nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2006/4)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2018/3)”

• 22 Şubat 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2011/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2018/2)” ve “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”

• 28 Şubat 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği” (Sıra No: 492)

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

- 6 Nisan 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Katma Değer Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”
- 11 Nisan 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”
- 22 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 2018/11816 ve 2018/11930 numaralı Kararlar”
- 4 Eylül 2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (İhracat Bedelleri Hakkında) (Tebliğ No:2018- 32/48) “
- 6 Ekim 2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de (Tebliğ No:2008-32/34)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No:2018-32/51) “
- 11 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Kredi ve Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar“
- 16 Kasım 2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’de (Tebliğ No:2008-32/34)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No:2018-32/52)”

14. Dünya Ekonomisi ve Ticareti Önünde Riskler

Jeopolitik riskler her yıl olduğu gibi dünya ekonomisi ve ticareti önünde risk oluşturmaya devam etmektedir. ABD’nin İran’a yönelik esnek enerji yaptırımlarında 6 aylık süre 1 Mayıs 2019 tarihinde dolacaktır. ABD’nin bu tarihten itibaren muafiyetleri kaldırması ve tam bir yaptırım uygulaması halinde siyasi gerginlikler artacaktır. Petrol ve enerji fiyatları da yükselecektir. Suriye, Yemen, Kuzey Kore, Ukrayna diğer jeopolitik risk alanlarıdır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

RİSKLER	YUMUŞAK İNİŞ SENARYOSU %3 BÜYÜME	SERT İNİŞ SENARYOSU %2 BÜYÜME
ABD POLİTİKALARI	ÖNGÖRÜLEBİLİR KARARLAR	TEK TARAFLI KARARLAR + FED GÖREVDEN ALMA + SORUŞTURMALAR
ÇİN EKONOMİSİ YAVAŞLAMA	%6,0 BÜYÜME	% 6,0'NIN ALTINDA BÜYÜME
KÜRESEL MALİ PİYASALARDA DALGANMA	İLK 1-2 AY TÜRBULANS SONRASI TOPARLANMA	SERT SATIŞ DALGASININ YAYILARAK SÜRMEŞİ
TİCARİ KORUMACILIK	ABD-ÇİN ANLAŞMASI	ABD-ÇİN ANLAŞMAZLIĞI YENİ ÖNLEMLER
BREXIT VE GELECEK BELİRSİZLİĞİ	ANLAŞMALI AYRILIK	ANLAŞMASIZ AYRILIK
JEOPOLİTİK RİSKLER (SÜRİYE) VE İRAN'A YAPTIRIMLAR	ESNEK YAPTIRIMLAR + İRAN İLE ABD ARASI MÜZAKERELER+SÜRİYE ULUSLARARASI ÇÖZÜM	ABD İLE İRAN ARASI SERTLEŞME + KATI YAPTIRIMLAR + SÜRİYE YENİ GERGİNLİKLER

15. Birleşik Krallık ile AB Arasında Ayrılık Senaryoları ve Etkileri

Birleşik Krallık ile AB arasındaki ayrılık sürecine ilişkin her bir senaryonun dünya ekonomisi ve ticareti üzerindeki etkileri farklı olacaktır. Benzer şekilde her ayrılık senaryosu Türkiye ile İngiltere arasındaki ticareti de farklı şekillendirecektir. Bu çerçevede üç ayrı senaryo içinde ilk olarak anlaşmalı bir ayrılık olması halinde Türkiye mevcut ticaret düzenlemeleri içinde yeni bir anlaşma yapmaya gerek kalmadan Birleşik Krallık ile ticaretine devam edecektir. Anlaşmasız bir ayrılık halinde ise Birleşik Krallık, AB için üçüncü ülke konumuna gelecektir. AB'nin üçüncü ülke olarak Birleşik Krallık'a ticarete uygulayacağı kurallar gümrük birliği kararı gereği Türkiye için de aynen geçerli olacaktır.

Türkiye'nin 2019 yılı ihracat hedeflerine ulaşması adına, (YEP) Yeni Ekonomi Programı'nda, yüksek katma değerli ihracat artışı odağında yer alan politikalar ve tedbirler ihracatçılar için yol gösterici niteliktedir. Söz konusu politika ve tedbirleri sıralamak gerektiğinde:

- Yeni pazar, yeni ürün, yeni ihracatçı hedefi ve küresel değer zinciri bakış açısıyla İhracat Ana Planı oluşturulacaktır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

- İhracat teşvik sistemi daha verimli ve etkin olarak yeniden yapılandırılacaktır.
- İhracatçıların küresel ticari verileri yakından takip edebilmesini sağlamaya yönelik Elektronik İhracat Platformu kurulacaktır. Uluslararası ticaretin kolaylaştırılması, gümrük işlemlerinin hızlandırılması, kaçakçılığın ve kaçaklıktan kaynaklanan gelir kaybının engellenmesi için gümrük bilgi sistemleri uçtan uca bir bakış açısıyla ve büyük veri analizi, ileri analitik yetkinliklerini de içerecek şekilde güçlendirilecektir.
 - Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'nin güncellenmesine yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
 - Yürürlükteki serbest ticaret anlaşmaları gözden geçirilecek, cari işlemler açığını azaltmaya yönelik hedefler konularak bunların takibi yapılacak, makroekonomik hedefleri destekleyici yeni serbest ticaret anlaşmaları oluşturulacaktır.
 - İhracatı desteklemek amacıyla Eximbank'ın öz kaynakları daha da güçlendirilecek ve şube sayısı arttırılacaktır. Banka, nakdi kredi, ihracat kredi sigortası ve garanti imkânlarını geliştirerek ve çeşitlendirerek ihracatçılara, döviz kazandırıcı faaliyetlerle ilgilenen firmalara ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitlere destek sağlamayı artırarak sürdürecektir.
 - Kuşak ve Yol Girişimi çerçevesinde Çin ile ikili ticari ve ekonomik ilişkiler geliştirilecektir.
 - Ülkemizin Afrika Pazar Stratejisi, bu kıtada yatırım yapan şirket örneklerine, ülkelerin insan kaynağı profillerine, iş ortamlarına ve sektörel bilgilerine kadar pek çok bilgiyi içerecek şekilde ve veriye dayalı bir yapıda oluşturulacaktır.
 - İthalata bağımlılığı azaltmak ve ihracatı arttırmak amacıyla yerli üretim ve dünyadaki en iyi uygulamalar göz önünde bulundurularak teknoloji ve Ar-Ge yatırımları kamu-özel iş birliği modelleri ile gerçekleştirilecektir.
 - Cari açığın düşürülmesi amacıyla ilaç, kimya, petrokimya, enerji, makine/teçhizat ve yazılım sektörleri öncelikli yatırım yapılabilir alanlar olarak belirlenmiştir.
 - Yüksek teknoloji ürünlerinin üretileceği, büyük ölçekli yerli ve yabancı yatırımların yer alacağı, etkin yönetim modeline sahip endüstri ve teknoloji bölgeleri kurulacaktır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

- Ülkemizde üretilmeyen 20 biyoteknolojik ilacın yerli üretimi teşvik edilecek, biyoteknoloji alanında yetkinliklerimiz arttırılacaktır.
- Petrokimya kümelenmesi ve Ceyhan Endüstri bölgesi hayata geçirilecektir.
- Güvenlik hizmetlerinde kullanılan araç, gereç ve teknik ekipmanda yerli üretimin payı arttırılacaktır.

	SEÇENEKLER	SONUÇLARI	TÜRKİYE'YE ETKİSİ
1	ANLAŞMALAR İNGİLTERE PARLAMENTOSUNDA ONAYLANIR	2020 SONUNA KADAR AYRILIK SONRASI İÇİN MÜZAKERE+GENİŞ SERBEST TİCARET ALANI YARATILMASI+MÜZAKERELER 1 YIL UZATILABİLİR+İNGİLTERE ANLAŞMAZ İSE TEDBİR MADDESİ UYGULANIR; İNGİLTERE TEK PAZARDAN ÇIKAMIYOR	TÜRKİYE GÜMRÜK BİRLİĞİ NEDENİYLE İNGİLTERE İLE YAPILAN ANLAŞMAYA AYNEN TARAF OLUR, AYRI BİR ANLAŞMAYA GEREK KALMAZ (YAPAMAZ)
2	ANLAŞMALAR İNGİLTERE PARLAMENTOSUNDA ONAYLANMAZ (VEYA EN AZ 20 ÜLKEDEN ONAY ALAMAZ)	YENİDEN MÜZAKERE; THERESA MAY İLE DEVAM İNGİLTERE'DE BAŞBAKAN DEĞİŞİKLİĞİ AB YENİDEN MÜZAKERE İSTEMİYOR + YENİDEN REFERANDUM	İNGİLTERE İLE MEVCUT GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMASI HÜKÜMLERİ İLE TİCARETE DEVAM, AYRI BİR ANLAŞMA YAPAMAZ
3	ANLAŞMALAR İNGİLTERE PARLAMENTOSUNDA ONAYLANMAZ VE İNGİLTERE ANLAŞMASIZ BİR AYRILIĞA GİDER	İNGİLTERE AB İÇİN ÜÇÜNCÜ BİR ÜLKE HALİNE GELİR VE TÜM TİCARİ İLİŞKİLER YENİDEN DÜZENLENİR	İNGİLTERE TÜRKİYE İÇİN ÜÇÜNCÜ ÜLKE KONUMUNA GELİR, TİCARİ İLİŞKİLER YENİDEN DÜZENLENİR (AB KURALLARINA GÖRE) +İNGİLTERE İLE AYRI BİR ANLAŞMA YAPILIR

2020 ÖNCESİ BİR ANLAŞMASIZ AYRILIK OLMADIĞI SÜRECE, 2020 (VEYA 2021) SONUNA KADAR TÜRKİYE İLE İNGİLTERE MEVCUT GÜMRÜK BİRLİĞİ ANLAŞMASI HÜKÜMLERİNE GÖRE TİCARETE DEVAM EDECEKLER

Yeni Ekonomi Programı 2019 Yılı Ekonomi ve Dış Ticaret Hedefleri

GÖSTERGE	2017	2018 Gerçekleşme Tahmini	2019 Program Hedefi
GSYH BÜYÜME %	7,4	3,8	2,3
NET İHRACATIN BÜYÜMEYE KATKISI	0,1	1,4	1,5
İHRACAT (MİLYAR \$)	157,0	170	182,0
İTHALAT (MİLYAR \$)	233,8	236,0	244,0
DIŞ TİCARET AÇIĞI (MİLYAR \$)	76,8	66,0	62,0
CARİ AÇIK (MİLYAR \$)	47,4	36,0	26,0
CARİ AÇIK / GSYH %	5,6	4,7	3,3

• **Tarımda Milli Birlik Projesi hayata geçirilerek** tohumdan sofraya gıda değer zinciri, gıda güvenliği ve uluslararası rekabet önceliğinde, yeniden yapılandırılacaktır. Bu kapsamda **Hal Yasası** çalışmalarına destek verilecektir.

- Yeni kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri tahsis edilecektir.
- Sağlık turizminin geliştirilmesi için projeler planlanarak hayata geçirilecektir.
- Çin, Hindistan, Japonya ve Kore'nin içinde bulunduğu Uzak Doğu pazarı ile ilgili turizm planları oluşturularak hayata geçirilecektir.

• Turizmde sezon süresini uzatacak ve kişi başı harcama tutarını artıracak şekilde Turizm Ana Planı oluşturulacaktır.

• **Güneş, rüzgâr, biyokütle, yenilenebilir enerji ve yerli kömür kaynaklarının elektrik üretimindeki payı artırılacak**, YEKA (Yenilenebilir Enerji kaynakları) modeli ile bu enerji teknolojilerinin yerleştirilmesi desteklenecektir.

• Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı çerçevesinde enerji girdi maliyetleri azaltılacaktır. Petrol ve doğal gaz kaynağı aramaları, başta denizlerde olmak üzere, hızlandırılarak sürdürülecektir.

• Maden arama ve sondaj çalışmaları hızla devam ettirilerek, bulunan rezervler kamu/özel iş birliğinde yeni iş modelleri ve finansman mekanizmalarıyla ekonomiye kazandırılacaktır.

• Bor başta olmak üzere madenler işlenip yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülecek ve uluslararası piyasalara sunulacaktır.

16. Türkiye'nin İhracat Pazarlarında Ekonomik Büyüme

2019 yılında yüksek büyüme beklentileri ile öne çıkan ülkeler **Polonya, Romanya, Kazakistan, Türkmenistan, Gürcistan, Irak, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, İsrail, Gana ve Kenya** olarak gözükmektedir. 2019 yılında ihracat için fırsatlar ve önceliklerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesi ihracat hedeflerine ulaşılmasında ve ihracatçılarımızın doğru pazarlara erişmesinde belirleyici olacaktır. Bu çerçevede öncelikle 2019 yılında **dört ülke ihracatta öncelikli pazar** ilan edilmiştir. Bu pazarlar **Çin, Hindistan, Meksika ve Rusya**'dır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

PAZARLAR	2017 (%)	2018 Gerçekleşme Tahmini (%)	2019 Tahmin (%)	PAZARLAR	2017 (%)	2018 Gerçekleşme Tahmini (%)	2019 Tahmin (%)
ABD	2,2	2,9	2,5	AZERBAYCAN	0,1	1,3	3,6
EURO BÖLGESİ	2,4	2,0	1,9	TÜRKMENİSTAN	6,5	6,2	5,6
AB 28	2,7	2,2	2,0	UKRAYNA	2,5	3,5	2,7
ALMANYA	2,5	1,9	1,9	GÜRCİSTAN	5,0	5,5	4,8
FRANSA	2,3	1,6	1,6	İRAN	3,7	-1,5	-3,6
İNGİLTERE	1,7	1,4	1,5	S. ARABİSTAN	-0,9	2,2	2,4
İTALYA	1,5	1,2	1,0	B.A.E	0,8	2,9	3,7
İSPANYA	3,0	2,7	2,2	KATAR	1,6	2,7	2,8
HOLLANDA	2,9	2,8	2,6	KUVEYT	-3,3	2,3	4,1
DANİMARKA	2,3	2,0	1,9	İRAK	-2,1	1,5	6,5
BELÇİKA	1,7	1,5	1,5	CEZAYİR	1,4	2,5	2,7
İSVEÇ	2,1	2,4	2,2	MISIR	4,2	5,3	5,5
AVUSTURYA	3,0	2,8	2,2	FAS	4,1	3,2	3,2
ÇEK CUMHURİYETİ	4,3	3,1	3,0	TUNUS	2,0	2,4	2,9
POLONYA	4,7	4,4	3,5	LÜBNAN	1,5	1,0	1,4
PORTEKİZ	2,7	2,3	1,8	ÜRDÜN	2,0	2,3	2,5
İSVİÇRE	1,7	3,0	1,8	İSRAİL	3,3	3,6	3,5
ROMANYA	6,9	4,0	3,4	NİJERYA	0,8	1,9	2,3
NORVEÇ	1,9	2,1	2,1	GÜNEY AFRIKA	1,3	0,8	1,4
RUSYA	1,5	1,7	1,8	GANA	8,4	6,3	7,6
KAZAKİSTAN	4,0	3,7	3,1	KENYA	4,9	6,0	6,1

Dünyada en çok ticareti yapılan 200 ürünün 47'sinde ülkemiz karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup, bu ürünler ülkemiz ihracatında önemli bir yer tutmaktadır.

Söz konusu ürünlerin dünyadaki ithalat verileri, ülkemizin bu ürünlerdeki küresel konumunu ortaya koymaktadır. Buna göre ilgili ürünlerin en büyük ithalatçıları arasında yer alan Avrupa ülkeleri, genelde Türkiye için önde gelen hedef pazarlar olarak tanımlanabilir. Ancak, Gümrük Birliği'ne rağmen, AB'nin 2017 yılında gerçekleştirdiği 5,6 trilyon dolarlık ithalattan Türkiye'nin aldığı pay sadece %1,47'dir.

AB pazarına ihracatımız göz önüne alındığında, 6'lı GTİP'ler bazında en çok ihracat yaptığımız ilk 10 ürünün 9'u, araştırmada karşılaştırmalı üstünlüğümüz olan ürünlere isabet etmektedir. Bu 9 üründe AB'ye gerçekleştirdiğimiz 17,3 milyar dolarlık ihracat, AB pazarından %6,5 pay almamızı sağlamıştır. Bu tüm ürünlerde AB pazarındaki payımızdan yaklaşık 4,5 kat büyüktür. Diğer taraftan sadece 9 ürünün AB'ye ihracat rakamı, tüm ürünlerde dünyaya ihracatımızın %11'ini oluşturur.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Çalışmada 15 farklı üründe toplam 33 farklı ülkenin, ülkemizden bu ürünlerin bir kaçını hiç ithal etmediği görülmektedir. Bu da iddialı olduğumuz **Türk ihraç ürünlerinin bazılarında henüz keşfetmediğimiz çok büyük pazarların varlığına işaret** etmektedir.

Pazar payımızın olmadığı ürün/ülke tablosunda en yüksek sayıya sahip ülkelerin genellikle ülkemize coğrafi anlamda uzak olan ülkeler olduğu gözlemlenmektedir. Buna göre 47 ürünün 9'unda henüz ihracatçılarımız Kanada pazarına girememiş; aynı şekilde ABD, Avustralya, Güney Kore gibi ülkeler bu listede öne çıkmıştır. Bu durum, ülkemizin yakın coğrafyalarda eriştiği ihracat rakamlarını uzak pazarlara da taşımasının, Türkiye'nin ihracat potansiyeli açısından büyük önem arz ettiğini ortaya koymaktadır.

Model çerçevesinde, Hükümetin ilan ettiği birinci 100 Günlük Eylem Planında yer alan 4 ülkenin durumu incelendiğinde; **Çin'in 24, Meksika'nın 21, Rusya'nın 18, Hindistan'ın 9 üründe en büyük 15 ithalatçı ülke arasına** girdiği görülmektedir. Bu 4 ülke arasında oransal anlamda en başarılı olduğumuz ülke, 18 ürünün 11'inde söz konusu ülkenin toplam ithalatında Türk ihraç ürününün aldığı pay yüzde 1 ile yüzde 10 arasında olan Rusya'dır. Diğer taraftan, Çin, Meksika ve Hindistan pazarlarında 2, Rusya'da ise 1 üründe pazar payımız bulunmamaktadır.

47 ürüne ilişkin, her bir üründe ayrı ayrı dünyanın en büyük 15 ithalatçı ülkesi listeleri oluşturulurken, tüm ürünlerde ilk 15'e giren ülke saptanmamıştır. En yüksek orana sahip ülkeler Fransa, Almanya ve ABD olurken, 20 ülke sadece 1 üründe Dünyanın en yüksek 15 ithalatçısından biri olarak listelerde yer bulmuştur. Bununla birlikte, söz konusu ülke her ne kadar o üründe Dünyanın en yüksek ilk 15 ithalatçısı arasında olmasa dahi, yine de Türk ihraç ürünleri için önemli bir ihracat pazarı olma potansiyelini taşımayı sürdürmektedir. Özellikle ilk 15 ülkenin ithalatının dünya toplam ithalatına oranı düşük olan ürünlerde, çok daha fazla ülke, Türkiye için halen hedef pazar konumundadır.

Bunun yanında, firmalarımızın hedefleyebileceği yeni pazarlara ilişkin bulgular da çalışmanın sonuçlarında revizyon yapılacaktır. Buna göre küresel ticarete yön veren ülkelerin hemen ardından gelen, son dönemde öne çıkan ülkeler incelendiğinde, Polonya, Meksika ve Çekya gibi ülkeler, firmalarımız tarafından dikkatle takip edilmelidir.

TİM, İhracat için yapacağı bir çalışmayla ilerleyen dönemde dünyada en fazla ticareti yapılan 1.000 ürünü de kapsayacak şekilde, çok daha detaylı olarak ele alarak, müstakil bir rapor hazırlayacaktır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Bu sayede, tüm firmalarımız ve sektörlerimiz için hem ürün hem de ülke anlamında daha fazla ihracat yapabilmek adına güçlü bir potansiyele sahip olduğumuz pazarlar ortaya çıkarılacak; firmalarımızın hangi pazarlara girmeye ve hangi pazarlarda ihracat ürünlerimizin pazar payını artırmaya yönelik çalışma yapmaları gerektiğine ışık tutacaktır.

Hedef ülkelerin ve pazarların belirlenmesinde;

Sektör genelinde öncelikli hedef pazarlar hangileridir? Sektörde ihracat lideri ülkeler ve şirketler neleri iyi yapıyorlar? İhracatçının yeni hedef pazar ve yeni hedef ürün kazanabilmek için neler yapması gerekir?

Müşteriler ürünlerde hangi kalite ve standartları önemsiyor? “tercih edilen” olmak için hangi vasıflarda mükemmelleşmeliyiz?

Sektörel temel de mükemmelleşmemiz gereken kritik üretim/iş süreçleri hangileridir? Sektörümüzün değer zincirinde iyileştirmemiz gereken öncelikli konular hangileridir? Başarı için gerekli kritik faktörler nelerdir?

Sektörel temel de müşteri beklentileri ve rekabette farklılaşma unsurları nelerdir? Küresel alanda rekabetçi gücümüzü nasıl artırırız? gibi sorular uygulamaya konularak çözümlenmelidir.

17. İhracata Dönük Üretim Değerlendirme Kurulu ve Stratejiler

Bu amaçla, **Türkiye'nin dünyanın en büyük 10 ekonomisi içinde** yer alabilmesini desteklemek üzere, teknolojik dönüşümü tamamlaması, üretim teknolojilerine hakim, belirlenmiş alanlarda sektörel liderlik pozisyonuna gelerek, Cumhuriyetimizin 100. Kuruluş yıldönümü olan **2023'e** yönelik ülkemizin **Stratejik Hedefi**; dünya mal ticaretinden aldığımız payın artırılarak ihracatımızın **500 milyar dolar** olmuştur.

Bilindiği üzere küresel ticaretin kuralları yeniden oluşmaktadır. Küresel ticaretin yeni boyutu daha yüksek rekabet olacaktır. Bu değişim ve dönüşüme ayak uyduranlar, dünya ticaretindeki yerini koruyacak ve dünya ticaretinden pay almaya devam edecektir. Türkiye'nin küresel dünya ticaretindeki konumunu nasıl pekiştireceği ve giderek artan bir ivme kazanacağı dönemde dünya ticaretinden alacağı payı nasıl artıracığı gündemin en önemli meselesidir. Bu değişim ve dönüşüm sürecine hazırlıklı olmak, ortaya çıkacak

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

fırsatlardan yararlanabilmek için başta yeni ve alternatif pazarların oluşturulması ve ihracat yapılan ülke yelpazesinin genişletilmesi, pazar trendleri, tüketici alışkanlıklarından ihracat potansiyellerine kadar uzanan ihracat deneyimlerinin paylaşılması ve böylece ülkemiz ekonomisine azami katkıyı sağlamak amacıyla “stratejiler oluşturmak, planlar yapmak ve harekete geçmek gerekmektedir.

Bu amaçla; Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Başbakanlık Yatırım Ajansı, TÜBİTAK’la birlikte, TOBB ve TİM başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarımızın da içinde yer aldığı bir “**İhracata Dönük Üretim Stratejisi Değerlendirme Kurulu**” oluşturulmuştur.

✓ Bu kurulun temel işlevi; üretim potansiyelimizin ihracata dönük olarak değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi için ortak politikalar geliştirilmesi olarak öngörülmüştür.

✓ 2023’te dünya ticaretinden aldığımız payın artırılması ve ihracatın 500 milyar dolar hedefine ulaşılabilmesi için, **İhracata Dönük Üretim stratejisi** çatısı altında “**Girdi Tedarik Stratejisi**” çalışmaları hayata geçirilmiştir.

Söz konusu proje ile ilgili olarak ülkemiz için stratejik önem arz eden 7 sektör (demir-çelik, **tarım**, kimya, madencilik, otomotiv, makine, tekstil) seçilmiş olup bunların her biri için girdi tedariki konusunda, ilgili kuruluşlarının görüşlerinin alınması suretiyle söz konusu sektörlerle ilgili öneriler hazırlanıp hayata geçirilecektir.

İhracata Dönük Üretim Stratejisi Değerlendirme Kuruluna göre Tarım Sektöründe İhracata Dönük Üretim Stratejileri

- Çiğ Sütün Değerlendirilmesine Yönelik Destekleme
- Hayvancılık Stratejisi
- Tarımsal Destekleme Politikası
- Soya Fasulyesi ve Yağlık Bitkiler Üretimi
- Stratejik Ürünlerde Tedarik Güvenliğinin Sağlanması
- Kanatlı Sektörü
- Sulu Tarım Yapılabilen Arazilerin Genişletilmesi
- Organize Tarım İşletmeleri Modeli
- Bölgesel Kalkınma Projelerinin Hayata Geçirilmesi
- İhracat Odaklı Üretim
- İzlenebilirlik

18. Samsun Tarımsal Ürünler İhracat Stratejisi

Ekonomiye yeni ihracatçılar kazandırma ve ihracatı 2023 hedeflerine ulaştırma çalışmaları sorumluluk bilinciyle; Ticaret Bakanlığı, kamu ve özel sektör olarak "**yeni ürün, yeni pazar, yeni ihracatçı**" hedefine odaklandıklarını belirtmişlerdir. Ancak Türkiye de ihracatın kendi içinde doğal olarak oluşmuş bir ekosistemi vardır. Ancak bu ekosistem homojen değildir. Yani ülkemizde yaklaşık 12 bin dolayında kemikleşmiş kurumsallaşmış ihracatçı var. Dünyanın en büyük 17. ekonomisi olan Türkiye'nin en fazla ihracat yapan ülkeler içinde 32. sırada yer aldığı ve Türkiye'deki 1,5 milyon girişimcinin, sadece 83 bininin (% 5) ihracatçı olduğunu ve de söz konusu firmalar arasında 10 yıldır aralıksız ihracat yapanların sayısının da 12 bin civarında olduğu söylenmiştir.

Yıllar önce **Dünya Bankası raporunda "Türkiye'nin aynı firmaları, aynı malları, aynı pazarlara satıyorlar."** diyordu. Maalesef yıllar geçti yine durum pek değişmedi ve süreç aynı görünüyor.

Bu konuyla ilgili olarak yukarıdaki İhracata Dönük Üretim Stratejisi Değerlendirme Kurulunun stratejik başlıklarıyla birlikte diğer taraftan kurumsal olarak 2006, 2012 ve 2018 yıllarında hazırlanan **Bölge Tarım Master Planı, Samsun İl Tarım Master Planı ve Samsun İli Sektörel Eylem Planları** ile belirtilen Samsun İlimizi "**Bölge ülkelerinin tarımsal üretim ve tarımsal ürün tedarik üssü haline getirme**" vizyonu ilgili kurumlarla birlikte yapılacak "**Potansiyel Ürün İhracat Eylem Planları ve İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi**" ile hayata geçirilmelidir.

Bu kapsamda Samsun Valiliği, Üniversite, Samsun Ticaret Sanayi Odası, İhracatçı birlikleri, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Sanayici ve iş adamları dernekleri, diğer ilgili tüm kurum ve kuruluşlarınca birlikte oluşturulacak **İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** ile ortaklaşa belirlenecek "**İhracatta katma değerli tarımsal mal ve işlenmiş ürünlerin üretimine ve ihracatına geçme**" amaçlarının hem sektörel hem de coğrafi alanlar bazında detaylandırılması, ortaya konulan vizyonların hayata geçirilmesi oldukça fazla önem taşımaktadır.

İlimiz sektörlerindeki rekabet güçlerini son yıllar için karşılaştığımızda Türkiye genelinde olduğu gibi emek yoğun sektörlerden sermaye yoğun sektörlere geçiş olduğu gözlemlenmektedir. Sermaye yoğun sektörlerin tümünde rekabet artışı vardır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Oluşturulacak **İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** ile İlimizin yapacağı **ihracatın işlenmemiş tarımsal üretime mi dayalı olacağı ya da bu ihracatın teknolojik olarak işlenmiş ürün mü olacağı veya hangi tür ihracatın yapılması gerektiği** net olarak ortaya konulmalıdır. Samsun ilimizin İhracat dağılımını 2000 yılından günümüze nasıl değiştiğini incelediğimizde ilimize yönelik **tarımsal ihracat politikalarımızın teknoloji seviyesi yüksek işlenmiş tarımsal ürünleri hedeflemesi gerektiğini** bize göstermektedir.

İlimiz tarımsal ürün ihracat politikalarında öncelik, ilimizden ihracatı yapılan tüm ihraç ürünlerine değil (diğer illerden gelen ürünler hariç tutulmalı) **yalnızca ilimizde üretilip ihraç edilen rekabetçi avantaja sahip olan ürün çeşitliliğine** verilmelidir. Buna göre tarımsal çeşitlilik değeri yüksek olan ilimizde, çok sayıda ürün rekabetçi bir şekilde üretilip ihraç edilebilir. İlde var olan **kurumsal tecrübeler ve kişisel beceriler çok sayıda tarımsal ürünün rekabetçi avantajla üretilmesi ve ihraç edilmesi için uygundur.**

Ekonomi bakanlığının verilerine göre; Samsun ili tarımsal ihracatının ürün yelpazesindeki dönüşümü, ilimiz tüm sektörlerindeki **“çeşitlilik”** kriteri temel alındığında ülke genelinde **22.** sırada yer almaktadır.

Samsun Tarım ve Orman İl Müdürlüğü olarak uzun süreden beri **hem dış pazarın isteklerine uygun tarımsal üretimde hem de üreticiye yönelik uluslararası fuar ve gezilerle tarımsal eğitimde oluşturulacak Tarımsal İhracat Stratejisine destek olacak “İhracata Dönük Üretim Stratejisi”** izlenmiştir. Bu üretim ve eğitim stratejisiyle her bir alt sektörümüzün hali hazırda ürettiği işlenmiş veya işlenmemiş tarımsal ürünleri nasıl dünya pazarlarında rekabetçi bir şekilde satabiliriz sorusunun cevabını aramaktadır.

Amacımız tarımsal ürün işleme sanayine uygun üretim ve ihracatın yolunu açmaktır. Bugün sahada yapılan araştırmalar “ihracata dönük olma” anlayışı ve bilinci önemli oranda pek çok üreticimizde oluşmuştur.

Oluşturulacak **Tarımsal İhracat Stratejisi** ile İhracatçılar ve ilgili kuruluşlar **“Ürün Ürün Tarımsal Dış Ticaret Potansiyeli”** çalışmalarını yaparak Pazar paylarını belirlemek, bu bilincin daha da pekişmesini sağlamak ve öncelikle her bir tarımsal ürünün üretim ve ihracat potansiyelinin hangi ülkelere yönlendirmek gerektiğini belirlemeleri stratejinin başarıyla gerçekleşmesi için faydalı olacaktır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Oluşturulacak **İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** ile Samsun ihracat sektörü **mevcut ve potansiyel tarımsal ihracat ürünleri ile tamamlayıcı ihracat pazarlarının tespiti yapılmalıdır. Tarım ürünlerimizin dünya pazarlarında hangi tarımsal ürünler ile rekabet edebilecek, bölge ülkeleri pazarında ürünlerini en rekabetçi ve en kolay şekilde hangi ülkelere ihraç edebilecek, mevcut üretim ve ihracat deseni ile yeni hangi alt sektörlerin hayata geçirilebileceği** araştırılmalıdır.

Oluşturulacak **İhracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** ile ulaşılmak istenen temel hedeflerden biriside; Her bir tarımsal ürün için potansiyel üretim alanlarına işaret etmek suretiyle **üretim deseninin ihracatımızı destekleyecek şekilde dizayn edilmesine** imkân sağlamaktır.

Sektörde Yaşanan Başlıca Zorlukları Aşmak

-İhracatçının ve üreticilerin **yeni hedef pazar /yeni hedef ürün** kazanması konularında desteklenmesi ve bilinçlendirilmesi,

-İhracatta **Fiyat-Miktar endeksi ve katma değeri yüksek ürün** karmasının geliştirilmesi

-İhracat amaçlı **Pazar odaklı iyi tarım** sözleşmeli/uygulamalı üretimin yaygınlaştırılması için **Planlı üretim politikası** geliştirilmesi, **ürün çeşitliliğinin** artırılması, üretimin her aşamasında **izlenebilirliğin** sağlanması, **iyi tarım ve organik tarım uygulamalarının üretim ve üretici veri tabanı** oluşturulması

-İhracata yönelik **yabancı sermayenin ve yabancı yatırımcının** ülkeye çekilmesi için cazip imkânların ve ortamın oluşturulması

-Sektörde **kalite güvenliği** artırılarak; Ürün kalite **standartlarının ve markalaşmanın sürekliliği** sağlanarak pazarlarda rekabetçi gücü büyüterek hedef pazarlarda **ana tedarikçi** konumuna gelme çalışması

-Hedef pazarlarda **satış ağının etkinleştirilmesi** için Hedef pazarlara ilişkin **depo/terminal ve soğuk zincir ağına** yatırım, hızlı tedarik ve **sürekli bulunabilirliğin** sağlanması

-İhracata yönelik **ürün garanti sigorta sistemi** ve **Sertifikasyon güvencesi** uygulamasının ve ihracatla ilgili tüm kuruluşları arasında **etkin koordinasyonun** sağlanması

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

-İhracat mevzuatı ve yatırım teşvik sistemini sektörün rekabetçi gücünü gözetenek, AB ve DTÖ kuralları çerçevesinde **yeniden yapılandırılması** ve Uygun koşullarda **finansman desteğinin** artırılarak sağlanması

-Kullanılmayan arazilerin tarımda kullanılmasının sağlanması ile tarımsal üretimin küçük ölçekli alanlarda yapılması yerine **büyük ölçekli** alanlarda yapılmasının sağlanması

-Sebze ve meyve üretiminin mevsimsel ve bölgesel özellik arz etmesi nedeniyle ihracata yönelik faaliyette bulunan yeterli kapasiteye sahip, modern yapıda birçok **tesislerin** yılın belli dönemlerinde **atıl kalmasının önlenmesi** için; **İhracat ürünlerinin üretim istikrarı ve sürekli bulunabilirliğinin** sağlanması ihracat için çok önemlidir.

19. Tarım Ürünleri Durumu ve Çözüm Önerileri

İhracat pazarının istediği standartta, kalitede, miktarda, çeşit, ölçü, ambalajlama ve ürün tedarikinde yeterli üretim yapılamamaktadır. İhracatçılarımızın yapması gerekenlerden önce **Gıda/Tarım/Hayvancılık kamu sektörü olarak** öncelikle ihracatta pazarı olan ve yeni pazar alanı olabilecek **tarımsal ihracat ürünlerinin taleplere/standartlara göre üretim potansiyelinin tespit ve sürdürülebilirliğin sağlanması için** üzerine düşen çalışmayı yaparak e-kayıt altına alması gerekmektedir. **Bu bağlamda Samsun ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık ürünleri üretim durumu ve çözüm önerileri** şöyle özetlenebilir.

- Samsun ili özelinde **Gıda, Tarım ve Hayvancılık ürünleri** üretiminde oldukça yüksek bir **potansiyel, İş gücü tecrübesi ve kıyaslamalı üretim avantajları** vardır. Üretimde sorun **girdi maliyetlerinin biraz yüksek oluşu ve parçalı/küçük ölçekli arazi** varlığıdır.

- Samsun ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık ürünleri konusunda öncelikli **sorun PAZARLAMA** sorunudur. Bu sorunun çözümüne katkı sağlayacak projelerle; Üreticilerimiz ürünlerin paketlenmesi, ambalajlanması ve depolanması konularında son yıllarda Tarım ve Orman Bakanlığı kaynaklı destekler sayesinde bir miktar alt yapı oluşturulmuştur ama yeterli değildir. İhracat pazarının istediği **standartta, kalitede, miktarda, çeşit, ölçü, ambalajlama** ve ürün tedarikinde yeterli üretim yapılamamaktadır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

- Ancak Samsun ili faaliyete başlayan **hava kargo ve Lojistik köy kuruluşu ile tüm sektörler de en büyük sorun olan pazarlama konusunda önemli avantaj** sağlayacaktır.

- İlimizde ve Bölgemizde Tarım ve Hayvancılık ürünlerinin ulusal ve dış pazarlar için **işlenmesi, paketlenmesi, ambalajlanması ve pazarlanması kapsamında yeterli büyük sanayi işletmelerimiz** maalesef yoktur. Özellikle potansiyelimiz gereği Tarım ve Hayvancılık ürünleri işleyip değerlendirecek ulusal ve dış pazarlar için dondurulmuş gıda sanayi bu sektörde çok önemli bir çıkış yolu olarak görünmektedir.

- Bu kapsamda Samsun Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Üniversite, Samsun Ticaret Sanayi Odası, Gıda Borsası, İhracatçı birlikleri, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Sanayici ve iş adamları dernekleri, Üretici Birlikleri, diğer ilgili tüm kurum ve kuruluşlarınca birlikte oluşturulacak Samsun ili **Tarımsal İhracat Stratejisi** ile ortaklaşa belirlenecek **“İhracatta katma değerli tarımsal mal ve işlenmiş ürünlerin üretimine ve ihracatına geçme”** amaçlarının hem sektörel hem de coğrafi alanlar bazında detaylandırılması, ortaya konulan vizyonların hayata geçirilmesi oldukça fazla önem taşımaktadır.

- Hazırlanacak Tarımsal İhracat Stratejisi ile Samsun ihracat sektörü mevcut ve potansiyel tarımsal ihracat ürünleri ile tamamlayıcı ihracat pazarlarının tespitini yapacaktır. Tarım ürünlerimizin dünya pazarlarında hangi tarımsal ürünler ile rekabet edebileceği, bölge ülkeleri pazarında ürünlerini en rekabetçi ve en kolay şekilde hangi ülkelere ihraç edebileceği, mevcut üretim ve ihracat deseni ile yeni hangi alt sektörlerin hayata geçirilebileceğini araştırıp uygulamaya koymalıdır.

- Özellikle Tarım ve Hayvancılık ürünleri üretiminde öne çıkan illerde Devlet/Özel sektör işbirliği ve **ihracata Yönelik Tarımsal Üretim Stratejisi** kapsamında **“Tarım Ürünlerini Pazarlama Platformu”** gibi bir oluşumun kurulmasının teşvik edilerek desteklenmesi önemlidir. Kurulacak Platformlar önceden iç ve dış pazarın ihtiyacını tespit ederek üretilecek ürünlerin miktar ve yelpazesinin belirlenmesi, desteklemeli sözleşmeli üretimin yapılması, ürünlerin paketlenmesi, ambalajlanması ve pazarlanması gibi konularda çalışılmalıdır.

- Kurulacak “Tarımsal ürünleri pazarlama platformu” öncelikle ilimizin üretici birlikleri ile tarımsal kapasitemizi geliştirip marka olabilecek ürünlerimizle Samsun isminin tanınmasına çaba sarf etmelidir.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

- Tarım ve Hayvancılık tarım ürünlerinin pazarlanması konusunda **iç ve dış pazarlar için çıkış noktası** aranmalıdır. Öncelikle bu konuda ciddi **İhracat deneyimi olan büyük işletme ve firmalar İlimize bilgi ve yatırım için davet edilmeli ve bu firmalarla ticari ortaklık kurularak** tecrübelerinden faydalanılmalıdır.

- Üretilen ürünlerde gıda güvenliği dış pazarların istediği standartta, kalitede, miktarda, çeşit, ölçü, ambalajlama ve ürün tedarikinde süreklilik gibi belli başlı bir standardın yakalanması çok önemlidir.

- **Samsun ili İyi tarım uygulamaları** kapsamında önemli miktarda özellikle sebze üretimi yapmaktadır. Bu potansiyelimizi **TSK'nın ihtiyacı olan** ürünler için sözleşme yaparak çok daha fazla büyütebiliriz.

- Tarımsal desteklerin artırılarak GSMH' nın %1'i düzeyine çıkarılması tarımsal üretime ve pazarlamaya çok büyük katkı verecektir.

Türk şirketlerinin, yeni stratejik yönelme ile oluşturulacak **yol haritası ile % 98'den fazlasının KOBİ ve Mikro ölçekte olduğu** gerçeğinden hareketle, **bu işletmelerimizin ihracata yönlendirilebilmesi halinde**, 2023 yılı ihracat hedefimiz olan 500 Milyar ABD Doları geçebileceğimizi düşünmenin hayal olmayacağı açıktır.

20. Ülkemiz/İlimiz Tarım Sektöründe Yapılması Gerekenler

-Tarımsal **potansiyelinin ve sürdürülebilirliğinin** (örneğin Samsun ilinde sebze üretim potansiyellerinin ve sürdürülebilirliğinin) tespit edilmesi,

-Bu ürünleri işleyip paketleyecek ve katma değer katabilecek **işletmelerin ve alt yapıların** belirlenmesi,

-Potansiyel İhracat ürünlerinin **üretim maliyetlerinin minimize** edilebilmesi,

-İhracatçılarımızın ve üreticilerimizin “ne üretirsem satarım” “her malın alıcısı vardır” döneminin bittiğini kavraması,

-Mutlaka **yeni hedef pazar/yeni hedef ürün** kazanma ve tutunma stratejisi gerektiği konularında desteklenmesi,

-**Hedef pazarların ürün talepleri ve standartlarının** tespit edilmesi,

-Her işletmenin her üreticinin ihracat yapması/yapabilmesi mümkün değildir.

Ancak bu konuda bilgi, imkân ve kapasitesi olan **Yerel firmaların** ihracat gücü ve kapasitesinin artırılmasının desteklenmesi,

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

-İhracata yönelik **yabancı sermayenin ve yabancı yatırımcının** ülkemize/ilimize çekilmesi için cazip imkânların ve ortamın oluşturulması,

-Bu sektörde **etkin ve başarılı ulusal firmaların** ilimize davet edilerek tecrübe, bilgi aktarımı ve yatırım ortaklığı imkânlarının oluşturulması,

-İhracat ürünlerinde **kalite güvenliği** artırılarak, Ürün **kalite standartlarının ve markalaşmanın** sürekliliğinin sağlanması,

-İhracatla ilgili tüm kuruluşları arasında **etkin koordinasyonun** sağlanması ve **kurumumuzun gıda/tarım/hayvancılık ürünleri** ilgili ihracat işlemlerinde **akıcılık ve kolaylık** imkânlarının artırılması,

-Üreticilerimizin/ihracatçılarımızın **sözleşmeli tarım kültürü ve bilincinin** artırılması çalışmalarının yapılması önemli başlangıçlardır.

21. İhracat Açısından Dikkate Alınması Gereken Bazı Kriterler

Tarım ürünleri ihracatımızın önemli bir kısmının bölge ülkelerine yapıldığı ve bitki sağlığı konusundaki düzenlemelerde dikkate alındığında, bölgemizde pazarlama sistemlerinin geliştirilmesine yönelik politikalar önem kazanmaktadır. Ayrıca ülkenin ve dolayısıyla Samsun yerelinin gelişmesinde büyük öneme sahip olan dış ticaretin en önemli ayağı ihracattır.

Samsun bölgemizde üretimin ekonomik olması ve pazarlamayı kolaylaştırması için; **ürün arz periyodu ve ürün kalitesi** iki önemli noktadır. Bu konulara daha fazla dikkat edilmelidir. Samsun bölgemizde tarımsal üretimde verim ve kalitenin artırılması kadar üretilen ürünlerin sürekli, sağlıklı ve talep doğrultusunda pazarlanması da zorunludur.

Samsun ilinden Almanya başta olmak üzere AB ülkeleri, Rusya Federasyonu ülkeleri ve Ortadoğu ülkelerine tarımsal ürün ihracatı yapılmaktadır. Bafra ve Çarşamba ovalarımızda küresel pazarın isteklerine uygun, istenilen standartta kaliteli tarımsal ürünleri üreten, üretici ve ihracatçı bilinci oluşmaya başlamıştır.

AB'nin yaşlı nüfusu artan oranlarda GAP sertifikalı Tarımsal ürünlerini talep etmekte ve mümkünse Organik Ürün olmasını istemektedir. AB ve Rusya Federasyonu daha fazla küçük veya tek kişilik aile yapısına sahip oldukları için küçük ambalajlarda Tarımsal ürün talep etmektedirler. Tarımsal ürünü kilo ile değil, 350- 500 gramlık paketlerde istemektedirler. AB ve Rusya Federasyonunda tüketicilerin doğranmış,

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

paketlenmiş ve işlenmiş ürünlere talepleri artmaktadır. Ekonomik gelişmişlik düzeyine uygun olarak Batı Avrupa tüketicisi ürünün fiyatından çok kalitesine, güvenilirliğine dikkat etmektedirler. Bütün Avrupa'da Akdeniz tipi beslenme modeli yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle yaş meyve ve sebze tüketimi hızla artmaktadır. AB ve Rusya Federasyonunda Süper marketler pazara egemen olduğu için üründe süreklilik istemektedir. Alacağı ürünün sürekli ve istikrarlı temin edilmesine dikkat etmektedirler. Dünyada özellikle kışlık sebze üretiminde gerçekten mukayeseli üstünlüğe sahip Samsun bölgesi Türkiye için çok büyük ticari potansiyel taşımaktadır.

22. Samsun Tarımsal İhracat Rekabet Gücünü Etkileyen Unsurlar

- ✓ Üretimde Mevcut Olan Altyapı Sorunları,
- ✓ Miras Hukuku (arazi bölünmesi),
- ✓ Etkin Tarım Sigortası,
- ✓ Eğitim,
- ✓ Sertifikalı Tohum Üretimine Yaygınlaştırılması,
- ✓ Sözleşmeli Tarım,
- ✓ Hammadde Sanayi Entegrasyonu,
- ✓ İzlenebilirlik
- ✓ Belgelendirme/Akreditasyon,
- ✓ Ürün/Ülke Bağımlılığı, Ürün Adaptasyonu,
- ✓ Ürün/Teknoloji Geliştirme
- ✓ Ambalaj Sektöründe İleri Teknolojiyi Yakalama
- ✓ Markalaşma, Konumlandırma,
- ✓ Sektör ve Sistem İle İlgili Tüm Uluslararası Gelişmeleri Takip Etme
- ✓ Kamuda Teknik Personelin Aynı Konuda Sürekliliğini Sağlanması
- ✓ Tarımsal Altyapı Fonlarının Etkin Kullanılması
- ✓ Ar-Ge Teşviklerine İşlerlik Kazandırma
- ✓ İhracat İadesi Yardımlarından (mahsup sistemi) Uluslararası Geçerliliği olan Kalite Belgesi Sahibi KOBİ'lerin Daha Fazla Yararlanmasının Sağlanması

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

İhracatı En Çok Artıran İlk 3 İl (500 Milyon \$ üzeri)

İLLER	2017	2018	DEĞ
SAMSUN	474 milyon \$	648 milyon \$	36,4%
HATAY	2,3 milyar \$	2,9 milyar \$	22,9%
KAYSERİ	1,6 milyar \$	1,9 milyar \$	19,0%

Samsun'da ihracatın lokomotifi 156 milyon dolara ulaşan çelik sektörü olmuştur. Çelik sektörünü, 89 milyon dolar ile otomotiv sektörü ve 70 milyon dolar ile **Su ürünleri ve Hayvansal mamuller** ihracı takip etmiştir.

Samsun'da bir diğer önemli ihracat kalemi 60 milyon dolar ile **hububat, bakliyat ve mamulleri** olurken, bölgenin önemli ihracat ürünlerinden **fındık ve mamullerinin** ihracatı da 2018'de, bir önceki yıla göre yüzde 65 artışla 41 milyon dolara ulaşmıştır. Samsun'da İhracat verilerinde oransal olarak en büyük atağı ise, tekstil ve hammaddeleri sektörü ile **yaş meyve ve sebze sektörü** yapmıştır. **Yaş meyve ve sebze ihracatı** yüzde 216 artışla **1 milyon 360 bin dolara ulaşmıştır**. Samsun'da yığınlaşmış üretimleri ile **Organik Ürünler ve Su Ürünleri üretim ve İhracatları** bir başarı hikâyesi olarak sektörün tüm taraflarına örneklik teşkil etmektedir.

23. Samsun İhracat Amaçlı Tarımsal Ürünler Üretim Potansiyeli

Samsun ilinde Sebze ürünleri alt sektörü, Su ürünleri alt sektörü başta olmak üzere birçok alt sektörde ihracat potansiyeli vardır. Samsun ilimizde verimli ovaların varlığı nedeniyle sebzeçilik alt sektörü; yoğun olarak yapılan ve emek isteyen önemli bir tarımsal faaliyettir. Samsun ilinde 2011 yılı verilerine göre yaklaşık 449.367 dekar alanda 1.386.113 ton sebze üretimi gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de Samsun ili sebze üretimiyle yıllar ve ürünler itibarıyla 1. veya 6. sırada yer almıştır. Samsun lahanası, taze fasulye ve kabak üretiminde 1. sırada yer alırken, biber üretiminde 2. sırada ve patlıcan üretiminde 6. sırada yer almıştır.

Samsun'da en çok yetiştirilen ürünler **biber, yeşil fasulye, lahanası, pırasa, patlıcan, domates, kabak, karpuz, kavun, marul, ıspanak, karnabahar** gibi sebzelerdir. Bu sebzelerin çoğu Türkiye ihracat tablosunda görülen, ihracat potansiyeli olan ve **Yaş Sebze en fazla İhracat Yapılan İlk 10 Ürün** içine giren sebzelerdir.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Türkiye Yaş Sebze İhracat Yapılan İlk 10 Ürün

	Ürünler	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (Dolar)
1	Domates	525.884.950	288.735.753	538.585.972	291.903.059
2	Biber	95.863.012	96.937.046	128.753.389	118.662.315
3	Hıyar.Kornişon	49.946.868	34.095.775	66.922.818	41.348.797
4	Kabak	49.103.963	31.410.936	67.714.499	40.418.846
5	Patates	191.517.039	25.754.958	258.169.993	26.387.573
6	Soğan.Şalot	235.269.891	38.775.929	101.795.722	16.824.207
7	Patlıcan	23.740.401	12.337.271	25.820.361	15.191.262
8	Havuç.Turp	61.109.555	8.728.433	87.508.262	13.714.516
9	Mantar	572.072	6.000.375	1.390.372	10.331.338
10	Diğer Sebzeler	2.616.604	4.326.903	3.172.665	4.618.899
	Toplam	1.267.382.698	563.263.914	1.308.233.119	593.286.615

Türkiye Geneli İhracat Yapılan Yaş Meyvede İlk 10 Ürün

	Ürünler	OCAK-ARALIK 2017		OCAK-ARALIK 2018	
		MİKTA R (KG)	DEĞER (DOLAR)	MİKTA R (KG)	DEĞER (DOLAR)
1	Kiraz-Vişne	59.871.066	159.022.829	76.138.270	161.686.260
2	Üzüm	279.724.270	196.874.941	182.163.177	121.856.678
3	Nar	163.772.962	96.715.346	207.622.755	114.752.607
4	Elma	181.722.035	52.971.908	245.306.630	95.475.499
5	Şeftali	89.502.623	70.317.291	128.587.524	87.537.639
6	Kestane	9.883.503	37.033.431	12.963.625	43.247.430
7	Kayısı	63.517.811	44.527.359	71.406.911	41.120.641
8	İncir	16.131.376	46.245.192	17.032.431	38.896.600
9	Çilek	13.678.128	12.283.311	20.112.839	23.973.257
10	Erik	44.119.656	23.078.869	69.810.482	22.326.765
	Toplam	1.015.215.138	793.204.109	1.178.192.762	825.571.089

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2017-2018 (Ocak-Aralık Ayı) Türkiye Geneli Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke

	Ülkeler	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
1	Romanya	69.908.976	72.935.600	95.103.692	85.699.958
2	Rusya Federasyonu	97.280.687	38.135.497	102.219.465	72.302.579
3	Almanya	43.917.950	53.431.065	46.874.900	52.198.144
4	Bulgaristan	50.172.767	26.660.218	74.065.594	39.903.630
5	Ukrayna	46.433.599	23.587.840	73.195.110	37.943.100
6	Irak	284.310.601	49.508.704	289.965.730	37.777.664
7	Beyaz Rusya	124.452.512	68.780.900	54.326.863	30.149.965
8	İsrail	21.892.908	15.497.744	50.140.007	29.595.117
9	Suudi Arabistan	93.423.871	29.904.340	86.123.891	26.179.207
10	Gürcistan	101.815.998	29.762.702	92.109.471	25.654.346
11	Suriye	118.595.342	17.380.114	128.656.730	18.712.630
12	Polonya	19.557.172	18.421.299	19.975.873	18.362.967
13	Hollanda	16.863.268	18.607.094	15.937.991	16.499.492
14	Moldavya	12.166.089	7.888.692	14.839.591	11.257.368
15	Avusturya	9.628.914	10.835.701	8.497.806	8.538.756
16	Birleşik Krallık	5.093.517	6.144.065	5.577.228	6.647.010
17	Bosna-Hersek	8.750.247	4.268.672	12.728.907	6.065.471
18	Azerbaycan-Nahçıvan	29.242.952	7.041.772	31.839.152	5.725.840
19	Fransa	3.373.908	5.033.565	3.291.428	5.226.743
20	Birleşik Arap Emirlikleri	8.893.253	2.327.410	12.121.240	4.412.212
	Toplam	1.267.382.698	563.263.914	1.308.233.119	593.286.615

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2017-2018 (Ocak-Aralık Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyve İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke

	Ülkeler	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
1	Rusya Federasyonu	323.761.973	268.621.757	342.478.786	287.606.869
2	Almanya	66.934.176	139.207.083	71.645.462	140.973.764
3	Irak	265.054.961	66.550.175	325.649.429	65.200.850
4	İtalya	11.853.288	33.818.089	13.949.418	39.629.346
5	Romanya	17.468.850	17.727.239	25.027.945	23.760.586
6	Suudi Arabistan	42.575.216	25.175.442	51.732.412	23.179.463
7	Birleşik Krallık	10.110.971	16.646.054	12.269.427	19.806.238
8	Hollanda	13.241.248	25.980.486	12.208.200	19.311.679
9	Ukrayna	41.703.945	19.605.925	37.221.142	18.748.472
10	Suriye	26.726.659	8.067.121	68.334.563	17.014.797
11	Beyaz Rusya	35.782.661	24.761.869	22.155.492	13.576.137
12	Polonya	15.129.475	13.105.705	14.043.572	10.741.098
13	Norveç	2.490.936	8.208.632	3.356.142	9.936.917
14	Türkmenistan	7.168.961	4.228.827	9.548.214	9.106.031
15	Hindistan	5.887.598	3.892.990	11.899.455	8.788.763
16	Avusturya	9.796.683	17.369.388	6.396.528	8.512.320
17	Fransa	3.925.015	7.083.660	4.800.060	8.314.964
18	Lübnan	2.242.980	6.350.123	4.656.248	7.996.023
19	İsveç	4.171.751	7.802.330	5.024.328	7.753.464
20	Birleşik Arap Emirlikleri	9.407.557	6.459.771	12.022.015	7.439.304
	Toplam	1.015.215.138	793.204.109	1.178.192.762	825.571.089

2017-2018 (Ocak-Aralık Ayı) Türkiye Yaş Meyve Ve Sebze İhracatının Dağılımı

Genel Sekreterlikler	Ocak-Aralık 2017 Değer (dolar)	Ocak-Aralık 2018 Değer (dolar)
AKİB	1.016.974.330	1.110.987.618
BAİB	412.813.576	449.225.771
EİB	171.989.046	233.368.843
DKİB	318.676.482	230.315.321
UİB	82.516.005	93.833.655
İİB	128.470.540	86.445.939
DAİB	43.323.046	50.245.492
Diğer Genel Sekreterlikler	55.834.532	71.322.688
GENEL TOPLAM	2.230.597.557	2.325.745.328

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2017-2018 Ocak-Aralık Ayı Türkiye Yaş Meyve ve Sebze İhracatı Yapan İlk 20 İl

	İller	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
1	Mersin	853.943.546	449.992.412	1.127.903.720	545.562.947
2	Hatay	931.250.335	448.753.922	971.915.029	452.457.396
3	Antalya	445.727.641	366.164.280	499.779.868	399.680.572
4	Trabzon	418.563.799	261.644.417	296.855.492	179.034.815
5	Izmir	175.399.577	153.668.528	175.201.340	152.435.034
6	Adana	285.757.763	141.203.069	288.283.379	134.008.114
7	Bursa	29.580.797	67.585.114	50.034.345	66.827.120
8	Istanbul	56.588.290	45.128.907	74.034.667	57.784.925
9	Manisa	45.870.074	66.113.644	42.048.803	53.893.273
10	Şirnak	288.252.354	42.426.835	414.179.027	48.020.253
11	Isparta	14.250.061	26.198.207	18.813.966	31.232.266
12	Muğla	40.387.102	22.574.989	47.683.743	25.937.906
13	Ankara	20.693.746	14.695.509	37.159.476	21.254.418
14	Aydın	6.592.302	15.304.944	12.572.212	21.171.841
15	Şanlıurfa	107.613.322	17.517.123	101.894.078	18.515.635
16	Mardin	4.536.153	1.557.990	40.435.949	15.153.686
17	Denizli	13.719.017	11.510.322	17.045.325	14.020.359
18	Rize	22.707.276	16.454.395	20.096.550	11.673.646
19	Artvin	59.048.263	9.312.884	72.397.534	10.589.040
20	Gaziantep	38.938.053	10.961.433	62.935.675	9.805.947
	Toplam	3.960.390.809	2.230.597.557	4.512.125.794	2.325.745.328

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2017-2018 Ocak-Aralık Ayı Türkiye Geneli Yaş Sebze İhracatı Yapan İlk 20 İl

	İller	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
1	Antalya	271.759.182	213.247.349	297.163.920	230.171.681
2	Hatay	299.102.413	105.695.502	258.752.394	103.751.428
3	Mersin	98.035.088	49.112.017	142.737.833	66.754.552
4	Trabzon	106.465.754	51.918.540	53.319.779	32.772.755
5	İzmir	33.936.787	26.715.724	40.812.562	28.922.402
6	Şirnak	179.424.602	20.491.064	201.283.344	18.582.996
7	Muğla	21.467.959	11.217.915	24.974.526	13.752.439
8	İstanbul	16.161.506	9.221.608	11.634.409	12.169.376
9	Denizli	7.003.219	6.406.338	11.272.564	10.162.702
10	Adana	28.517.450	12.809.389	17.526.020	9.529.394
11	Mardin	470.420	178.747	16.038.795	6.546.380
12	Kirklareli	12.892.187	6.802.939	13.625.568	6.389.348
13	Artvin	47.463.295	7.743.501	49.097.292	6.374.181
14	Şanlıurfa	53.468.492	8.469.649	32.327.879	4.346.108
15	Manisa	3.532.752	1.966.543	6.827.900	4.160.227
16	Ankara	5.978.255	3.847.682	5.659.525	4.018.485
17	Niğde	14.641.549	2.029.297	24.043.350	3.721.035
18	Bursa	2.917.772	2.693.301	16.250.981	3.650.165
19	Konya	6.364.332	1.768.393	13.685.842	3.626.644
20	Çanakkale	707.589	1.913.129	890.831	3.194.549
	Toplam	1.267.382.698	563.263.914	1.308.233.119	593.286.615

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2017-2018 Ocak-Aralık Ayı Türkiye Geneli Yaş Meyve İhracatı Yapan İlk 20 İl

	İller	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
1	Antalya	125.365.820	124.545.498	148.145.419	141.451.487
2	Mersin	152.418.034	93.703.515	229.530.581	129.417.793
3	Hatay	193.529.082	124.131.347	205.773.145	122.845.773
4	İzmir	84.114.162	92.429.741	73.007.333	90.490.917
5	Trabzon	122.935.789	102.425.505	83.493.625	66.366.598
6	Bursa	25.502.410	64.114.038	31.347.143	62.150.089
7	Manisa	37.700.194	61.535.496	27.953.094	46.065.132
8	Isparta	11.780.816	22.700.969	15.647.941	27.906.943
9	İstanbul	18.355.597	14.195.266	34.216.958	27.657.107
10	Adana	46.775.394	26.898.545	51.539.859	25.783.465
11	Aydin	5.725.799	14.884.714	8.528.868	18.706.383
12	Şirnak	77.809.883	11.839.186	123.991.262	13.835.511
13	Ankara	6.423.498	5.911.932	8.991.793	8.216.970
14	Şanlıurfa	44.459.615	5.893.959	39.525.971	7.877.797
15	Muğla	7.698.117	4.980.167	8.961.057	5.858.284
16	Mardin	1.603.430	609.168	14.052.215	5.144.786
17	Karaman	7.419.626	2.609.681	8.303.740	4.483.001
18	Gaziantep	16.232.103	4.595.029	26.077.331	3.575.843
19	Denizli	6.204.949	4.847.371	4.549.305	3.182.795
20	Malatya	1.962.360	2.624.859	2.491.666	3.058.767
	Toplam	1.015.215.138	793.204.109	1.178.192.762	825.571.089

24. Samsun Tarımsal Ürünler Üretim Potansiyeli ve Oranları

Samsun ilinde tüm sektörlerde olduğu gibi, Tarım ürünleri ve Tarımsal sanayi için de önemli olan üretilen ürünün pazarlanmasıdır. Tarımsal ürünler iç tüketimde kullanılmakla birlikte, Tarımsal ürünler ve Tarımsal sanayinin büyüme ve gelişiminin sağlanmasında üretimin dış pazarlarda daha fazla değerlendirilmesi önemlidir.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Samsun İli Sebze Üretimi (2018)

Ürün Adı	TÜRKİYE		SAMSUN		Ekilen Alan	Üretim Miktarı
	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	İlimiz Ekilen Oran (%)	İlimiz Üretim Oranı (%)
Fasulye, Taze	455.263	580.949	24.642	26.233	5,4	4,5
Barbunya, Taze	81.267	88.024	7.075	6.753	8,7	7,7
Bezelye, Taze	97.433	107.344	1.525	1.491	1,6	1,4
Börülce, Taze	20.327	17.657	0	0	0,0	0,0
Bakla, Taze	40.484	38.921	175	180	0,4	0,5
Kuşkonmaz	488	169	0	0	0,0	0,0
Lahana (Beyaz)	132.494	516.951	23.264	91.847	17,6	17,8
Lahana (Kırm.)	51.190	187.948	24.500	109.570	47,9	58,3
Lahana (Kara)	49.752	57.034	12.669	21.566	25,5	37,8
Lahana (Brük.)	1.927	3.343	45	67	2,3	2,0
Karnabahar	88.823	225.151	10.070	20.160	11,3	9,0
Brokoli	37.950	69.592	5.000	5.000	13,2	7,2
Marul (Kıv.)	92.437	187.658	10.408	12.257	11,3	6,5
Marul (Göbekli)	93.784	215.725	248	293	0,3	0,1
Marul (İnceberg)	28.398	84.160	95	152	0,3	0,2
Ispanak	163.910	225.174	8.807	12.632	5,4	5,6
Enginar	29.574	39.477	200	400	0,7	1,0
Kereviz (Sap)	1.145	2.179	0	0	0,0	0,0
Pazı	6.278	9.631	95	145	1,5	1,5
Semizotu	2.513	4.382	80	118	3,2	2,7
Maydanoz	64.268	78.961	365	346	0,6	0,4
Roka	10.381	12.930	66	66	0,6	0,5
Tere	6.556	6.517	51	47	0,8	0,7
Nane	10.134	14.511	45	32	0,4	0,2
Dereotu	8.573	8.318	75	69	0,9	0,8
Karpuz	863.610	4.031.174	15.130	100.845	1,8	2,5
Kavun	735.176	1.753.942	12.680	41.525	1,7	2,4
Biber (Salçalık)	346.248	1.128.060	30.725	77.412	8,9	6,9
Biber (Dolm.)	131.351	397.175	7.004	19.150	5,3	4,8
Biber (Sivri)	290.885	930.349	6.637	18.894	2,3	2,0
Biber (Çarli)	18.040	99.390	7.218	21.330	40,0	21,5
Hıyar (Sofra)	288.852	1.701.735	4.851	25.176	1,7	1,5
Hıyar (Turşu)	67.731	146.538	0	0	0,0	0,0
Acur	23.362	42.631	0	0	0,0	0,0
Patlıcan	199.292	836.284	9.263	28.455	4,6	3,4
Domates (Sofra)	1.175.095	8.414.920	14.472	70.770	1,2	0,8
Domates (Salça)	519.742	3.735.080	1.070	4.301	0,2	0,1

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Ürün Adı	TÜRKİYE		SAMSUN		Ekilen Alan	Üretim Miktarı
	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	İlimiz Ekilen Oranı (%)	İlimiz Üretim Oranı (%)
Bamya	51.580	29.111	625	318	1,2	1,1
Kabak (Sakız)	99.777	474.527	590	1.178	0,6	0,2
Bal Kabağı	36.040	87.207	2.215	5.588	6,1	6,4
Kabak (Çerez)	737.891	55.043	0	0	0,0	0,0
Pepino	5	24	0	0	0,0	0,0
Havuç	123.478	642.837	25	75	0,0	0,0
Şalgam	691	1.530	0	0	0,0	0,0
Sarımsak (Taze)	20.579	25.519	155	159	0,8	0,6
Sarımsak	133.397	117.688	323	309	0,2	0,3
Soğan (Taze)	86.302	142.854	1.150	1.381	1,3	1,0
Soğan (Kuru)	527.133	1.930.695	400	650	0,1	0,0
Pırasa	77.779	252.958	8.037	24.742	10,3	9,8
Kırmızı Pancar)	3.017	8.119	1.100	3.300	36,5	40,6
Kereviz (Kök)	9.511	21.603	80	160	0,8	0,7
Turp (Bayır)	6.593	14.003	510	1.780	7,7	12,7
Turp (Kırmızı)	56.338	177.067	1.825	5.995	3,2	3,4
Turp (Beyaz)	1.836	5.914	1.555	5.392	84,7	91,2
Mantar (Kült.)		46.144		622	-	1,3

Samsun İli Sebze Ekiliş ve Üretimi

Samsun ili 2018 yılında yaklaşık 257.140 dekar alanda 768.931 ton sebze üretmiştir.

Lahana: 2016 yılı dünya lahana üretimi 71.259.199 tondur. 2017 yılı Türkiye lahana üretimi 778.887 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim tona olmuştur. Ülke kırmızılahana üretiminin % 58.3'ünü, karalahana üretiminin % 37.8'ini ve beyaz lahana üretiminin % 17.8'ini karşılamıştır.

Biber: 2016 yılı dünya biber üretimi 34.497.462 tondur. 2017 yılı Türkiye biber üretimi **2.608.172** tona ulaşmıştır. 2018 yılında ise üretim **2.554.974** ton olmuştur. Samsun ili 2018 yılında 136.786 ton biber üretimiyle tek başına Türkiye biber üretiminin %5.3'ünü karşılamıştır. Çarliston biber Ülke Çarliston biber üretiminin % 21.5'ini, kopya biber üretiminin % 6.9'unu ve dolma biber üretiminin % 4.8'ini karşılamaktadır. Samsun'dan ve Türkiye den en fazla biber ihracatı yapılan ülke Almanya'dır. Daha sonra Avusturya, Hollanda, Romanya ve diğer ülkeler gelmektedir.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Yağlık Biber (Kapyra): Türkiye’de 2018 yılında **2.554.974** ton biber üretilmiş olup, 136.786 ton üretim ile biber üretiminin %5.3’ünü Samsun ili üretmektedir.

Samsunda 2018 yılında bu üretimin 30.725 dekar alan ekilişle, 77.412 ton kapyra salçalık biber üretimi yapılmıştır. Ülkede 2018 yılında 1.128.060 ton olan Kapyra üretiminin yaklaşık %6.9’u olan 77.412 ton Kapyra (salçalık-yağlık) biber Samsun ilinde üretilmiştir.

Son yıllarda Samsun ilinde yıldan yıla artan yağlık biber üretimi önemli bir trend yakalamıştır. Özellikle Bafra ovasında oldukça geniş bir ekim alanı bulan yağlık biber ülkemizde iç piyasa da rahat bir Pazar bulmuştur. Yağlık biber de ülke iç tüketiminin önemli bir miktarı Samsun ili tarafından karşılanmaktadır. Ancak bu rakamın çok üzerinde üretim yapıldığı ve daha fazla üretim yapmaya elverişli potansiyelin bulunduğu bilinmektedir.

Domates: 2016 yılı dünya domates üretimi 177.042.359 tondur. 2017 yılı Türkiye domates üretimi 12.750.000 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 12.155.000 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 75.071 ton domates üretimiyle Türkiye domates üretiminin %1’ini karşılamıştır.

Hıyar: 2016 yılı dünya hıyar üretimi 80.616.692 tondur. 2017 yılı Türkiye hıyar üretimi 1.827.782 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 1.848.279 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 25.176 ton hıyar üretimiyle Türkiye hıyar üretiminin % 1.5’ini karşılamıştır.

Karpuz: 2016 yılı dünya karpuz üretimi 117.022.560 tondur. 2017 yılı Türkiye karpuz üretimi 4.011.313 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 4.131.074 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 100.845 ton karpuz üretimiyle Türkiye karpuz üretiminin %2.5’ini karşılamıştır.

Kavun: 2016 yılı dünya kavun üretimi 31.166.896 tondur. 2017 yılı Türkiye kavun üretimi 1.813.422 ton olmuştur. 2018 yılında ise 1.753.942 tona gerilemiştir. Samsun ili 2018 yılında 41.525 ton kavun üretimiyle tek başına Türkiye kavun üretiminin % 2.4’ünü karşılamıştır.

Fasulye (taze) : 2016 yılı dünya taze fasulye üretimi 23.595.714 tondur. 2017 yılı Türkiye fasulye (taze) üretimi 630.347 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 668.973 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 26.233 ton fasulye (taze) üretimiyle tek başına Türkiye fasulye (taze) üretiminin % 4.5’ini karşılamıştır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Barbunya Fasulye (taze) : 2018 yılında Ülke üretimi 88.024 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 6.753 ton Barbuyafasulye (taze) üretimiyle tek başına Türkiye fasulye (taze) üretiminin % 7.7'sini karşılamıştır.

Marul: 2016 yılı dünya marul üretimi 26.779.564 tondur. 2017 yılı Türkiye marul üretimi 490.423 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 487.543 ton olmuştur. Samsun ili 2018 yılında 12.702 ton marul üretimiyle tek başına Türkiye marul üretiminin % 6.8'ini karşılamıştır.

Patlıcan: 2016 yılı dünya patlıcan üretimi 51.288.169 tondur. 2017 yılı Türkiye patlıcan üretimi 883.917 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 836.284 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 28.455 ton patlıcan üretimiyle tek başına Türkiye patlıcan üretiminin % 3.4' ünü karşılamıştır.

Karnabahar: 2016 yılı dünya karnabahar üretimi 25.233.723 tondur. 2017 yılı Türkiye karnabahar üretimi 265.815 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 225.151 ton olmuştur. Samsun ili 2018 yılında 20.160 ton karnabahar üretimiyle tek başına Türkiye karnabahar üretiminin % 9.0 unu karşılamıştır.

Pırasa: 2016 yılı dünya pırasa üretimi 2.096.067 tondur. 2017 yılı Türkiye pırasa üretimi 208.239 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 252.958 tona gerilemiştir. Samsun ili 2018 yılında 24.742 ton pırasa üretimiyle Türkiye pırasa üretiminin % 9,8' ini karşılamıştır.

Samsun İli Meyve Üretimi (2018)

Ürün	Samsun		Türkiye		Üretimdeki Payı (%)
	Alan (da)	Üretim (ton)	Alan (da)	Üretim (ton)	
Armut	1.402	9.361	263.893	519.451	1,80
Ceviz	13.654	2.903	1.117.749	215.000	1,35
Elma	3.604	17.476	1.774.605	3.672.636	0,48
Fındık	1.145.240	66.363	7.283.808	515.000	12,89
Kiraz	685	2.306	840.866	639.564	0,36
Kivi	2.778	5.401	29.902	61.920	8,72
Şeftali	7.740	12.387	384.476	667.982	1,85
TUİK 2018					

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Samsun İli Hayvan Varlığı (Baş/Adet)

CİNSİ		Samsun	Türkiye *	Türkiye'deki Payı (%)
Büyükbaş (Sığır)	Kültür	106.049	7.804.588	1,36
	Melez	203.604	6.536.073	3,12
	Yerli	75.584	1.602.925	4,72
Manda		19.896	161.439	12,32
Büyükbaş Hayvan Sayısı Toplamı		405.133	16.105.025	2,52
Küçükbaş	Koyun	218.920	33.677.636	0,65
	Keçi	25.108	10.634.672	0,24
Küçükbaş Hayvan Sayısı Toplamı		244.028	44.312.308	0,55
Kanatlı		6.248.276	333.541.262	1,87
Kanatlı	Et Tavuğu	1.641.800	221.245.322	0,74
	Yumurta Tavuğu	1.675.023	121.556.027	1,38
	Hindi	20.725	3.872.460	0,54
	Kaz	35.652	978.384	3,64
	Ördek	28.309	491.561	5,76
Arılı Kovan (Adet)		83.202	7.991.072	1,04

Samsun Tarım ve Orman İl Müdürlüğü geçmişte ilimizde Tarım havzaları oluşturulmasına öncülük ederek ve önemini daha önceden tespit ederek **Özel İdare** kaynakları başta olmak üzere Bakanlık ve diğer kaynaklardan **önemli miktarlarda projeli kapama meyve bahçesi tesis ettirmiştir**. Son yıllarda Samsun ilinde yöreye uygun çeşitlerle oluşturulan bodur ve yarı bodur meyve bahçeleri meyve ihracatçısına ve meyve suyu sektörüne önemli üretim potansiyeli ve hammadde kaynağı oluşturmaya başlamıştır.

Samsun İli Su Ürünleri Üretim Miktarı

Avcılık (ton)		Yetiştiricilik (ton)		Toplam (ton)	
Samsun	Ülke Geneli	Samsun	Ülke Geneli	Samsun	Ülke Geneli
54.835	335.319	5.585	253.395	60.420	588.714
% 16,35		% 2,20		% 10,26	

Samsun ili, su ürünleri üretimi bakımından önemli bir konuma sahiptir. Yıllara bağlı olarak ülke ekonomisine, dış ticaretine deniz, kültür ve iç su balıkçılığı yoluyla

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

artan oranda ekonomik katkı sağlamaktadır. Son yıllarda kabuklu ve yumuşakça sektöründe bir durağanlık yaşanırken, kültür balıkçılığına eğilim artmaktadır. Kıta sahanlığının uygunluğu nedeniyle Karadeniz’deki “*dip trol balıkçılığı*”nın, buna bağlı olarak “*orta su trol balıkçılığı*”nın yaygın olarak yapıldığı tek il olan Samsun, baraj gölleri ve akarsularının fazla olması nedeniyle, iç su balıkçılığı bakımında da önemli bir konumdadır. Kuzey Karadeniz kıyılarından başlayan hamsi akınının Sinop’tan sonra hemen Samsun’a yönelmesi, avcılık bakımından avantajlar sağlamakta, avlanma mevsiminin başında Samsun bölgesi hamsi akınına uğramaktadır. Su ürünleri sektöründe mevsimsel olarak hem avlanma ve yetiştirme miktarı hem de yeteri miktarda işleme tesislerinin varlığı Samsun iline Su ürünleri açısından önemli ihracat potansiyeli sunmaktadır.

Türkiye’nin Tarım Ürünleri Toplam İhracatı

Yıllar	İhracat		İthalat		Dış ticaret dengesi	Dış ticaret hacmi	İhracatın ithalatı karşılama oranı
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değer	imports covered
Years		(%)		(%)			(%)
2003	47 252 836	31,0	69 339 692	34,5	-22 086 856	116 592 528	68,1
2004	63 167 153	33,7	97 539 766	40,7	-34 372 613	160 706 919	64,8
2005	73 476 408	16,3	116 774 151	19,7	-43 297 743	190 250 559	62,9
2006	85 534 676	16,4	139 576 174	19,5	-54 041 499	225 110 850	61,3
2007	107 271 750	25,4	170 062 715	21,8	-62 790 965	277 334 464	63,1
2008	132 027 196	23,1	201 963 574	18,8	-69 936 378	333 990 770	65,4
2009	102 142 613	-22,6	140 928 421	-30,2	-38 785 809	243 071 034	72,5
2010	113 883 219	11,5	185 544 332	31,7	- 71 661 113	299 427 551	61,4
2011	134 906 869	18,5	240 841 676	29,8	- 105 934 807	375 748 545	56,0
2012	152 461 737	13,0	236 545 141	-1,8	- 84 083 404	389 006 877	64,5
2013	151 802 637	-0,4	251 661 250	6,4	- 99 858 613	403 463 887	60,3
2014	157 610 158	3,8	242 177 117	-3,8	- 84 566 959	399 787 275	65,1
2015	143 838 871	-8,7	207 234 359	-14,4	- 63 395 487	351 073 230	69,4
2016	142 529 584	-0,9	198 618 235	-4,2	- 56 088 651	341 147 819	71,8
2017	156 992 940	10,1	233 799 651	17,7	- 76 806 711	390 792 592	67,1
2018	167 920 613	7,0	223 047 094	-4,6	- 55 126 481	390 967 708	75,3

Tüik 2018

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

25. 2019 Yılı Dış Ticaret İstatistikleri

Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2019 yılı Eylül ayında, 2018 yılının aynı ayına göre %0,3 artarak 14 milyar 436 milyon dolar, ithalat %1 artarak 16 milyar 492 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Eylül ayında dış ticaret açığı %6,6 artarak 2 milyar 56 milyon dolara yükselmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2018 Eylül ayında %88,2 iken, 2019 Eylül ayında %87,5'e gerilemiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ihracat %0,3 azalmıştır. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre; 2019 Eylül ayında bir önceki aya göre ihracat %0,3, ithalat %4,5 azalmıştır. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise; 2019 yılı Eylül ayında önceki yılın aynı ayına göre ihracat %0,7, ithalat %1,9 azalmıştır.

Aylara göre dış ticaret, Eylül 2019

		(Milyon ABD \$)						
Aylar	Yıl	İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Dış ticaret dengesi		İhracatın ithalatı karşılama oranı (%)
		Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	
Ocak-Eylül	2018	122 942		174 155		- 51 213		70,6
	2019	125 765	2,3	148 428	-14,8	- 22 664	-55,7	84,7
Eylül	2018	14 398		16 327		- 1 929		88,2
	2019	14 436	0,3	16 492	1,0	- 2 056	6,6	87,5

En fazla ihracat yapılan ülke Almanya oldu

Almanya'ya yapılan ihracat 2019 Eylül ayında 1 milyar 275 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 1 milyar 56 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 847 milyon dolar ile İtalya ve 778 milyon dolar ile Irak takip etmiştir. Rusya'dan yapılan ithalat, 2019 yılı Eylül ayında 1 milyar 859 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 1 milyar 536 milyon dolar ile Çin, 1 milyar 484 milyon dolar ile Almanya ve 1 milyar 18 milyon dolar ile ABD izlemiştir.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Sektörlere göre dış ticaret, Eylül 2019

(Milyon ABD \$)

Sektörler	Eylül				Ocak-Eylül			
	2018		2019		2018		2019	
	Değer	(%)	Değer	(%)	Değer	(%)	Değer	(%)
İhracat (FOB)								
ISIC Rev.3								
Toplam	14 398	100,0	14 436	100,0	122 942	100,0	125 765	100,0
Tarım ve ormancılık	426	3,0	482	3,3	3 739	3,0	3 475	2,8
Balıkçılık	38	0,3	40	0,3	363	0,3	385	0,3
Madencilik ve taşocakçılığı	277	1,9	252	1,7	2 496	2,0	2 390	1,9
İmalat	13 583	94,3	13 600	94,2	115 774	94,2	119 010	94,6
Diğer	74	0,5	62	0,4	569	0,5	505	0,4
İthalat (CIF)								
BEC								
Toplam	16 327	100,0	16 492	100,0	174 155	100,0	148 428	100,0
Sermaye (yatırım) malları	2 006	12,3	2 019	12,2	22 479	12,9	18 462	12,4
Ara (ham madde) malları	12 852	78,7	12 833	77,8	132 834	76,3	116 370	78,4
Tüketim malları	1 395	8,5	1 605	9,7	18 252	10,5	13 184	8,9
Diğer	73	0,4	35	0,2	590	0,3	412	0,3

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

ISIC: Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması

BEC: Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması

Yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ihracatı içindeki payı %3,4 olmuştur. Teknoloji yoğunluğuna göre dış ticaret verileri, ISIC Rev.3 sınıflaması içinde yer alan imalat sanayi ürünlerini kapsamaktadır. Eylül ayında ISIC Rev.3'e göre imalat sanayi ürünlerinin toplam ihracattaki payı %94,2'dir. Yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ihracatı içindeki payı %3,4'tür. İmalat sanayi ürünlerinin toplam ithalattaki payı %77,1'dir. Eylül ayında yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ithalatı içindeki payı %15,4'tür.

Teknoloji yoğunluğuna göre imalat sanayi ürünleri dış ticareti, Eylül 2019

(Milyon ABD \$)

Teknoloji yoğunluğu	Eylül				Ocak-Eylül			
	2018		2019		2018		2019	
	Değer	(%)	Değer	(%)	Değer	(%)	Değer	(%)
İhracat (FOB)								
Toplam imalat sanayi	13 583	100,0	13 600	100,0	115 774	100,0	119 010	100,0
Yüksek teknoloji ürünler	429	3,2	465	3,4	3 845	3,3	4 056	3,4
Orta yüksek teknoloji ürünler	4 793	35,3	4 867	35,8	42 136	36,4	42 680	35,9
Orta düşük teknoloji ürünler	4 040	29,7	3 754	27,6	31 892	27,5	33 319	28,0
Düşük teknoloji ürünler	4 321	31,8	4 514	33,2	37 902	32,7	38 955	32,7
İthalat (CIF)								
Toplam imalat sanayi	12 738	100,0	12 709	100,0	138 825	100,0	112 143	100,0
Yüksek teknoloji ürünler	1 663	13,1	1 951	15,4	18 090	13,0	16 897	15,1
Orta yüksek teknoloji ürünler	5 155	40,5	5 055	39,8	57 815	41,6	45 741	40,8
Orta düşük teknoloji ürünler	4 384	34,4	4 159	32,7	47 131	33,9	35 713	31,8
Düşük teknoloji ürünler	1 536	12,1	1 545	12,2	15 789	11,4	13 792	12,3

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün Grupları Sınıflaması OECD tarafından ISIC Rev.3 Sınıflaması baz alınarak hazırlanmıştır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Genel ticaret sistemine göre ihracat 2019 yılı Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %0,1 artarak 15 milyar 219 milyon dolar, ithalat ise 16 milyar 941 milyon dolar olarak gerçekleşti. Söz konusu ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %89,8 olmuştur.

Genel ticaret sistemine göre dış ticaret, Eylül 2019

Aylar	Yıl	İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Dış ticaret dengesi		İhracatın ithalatı karşılama oranı (%)
		Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	
Ocak-Eylül	2018	129 200		181 728		- 52 528		71,1
	2019	132 506	2,6	153 892	-15,3	- 21 385	-59,3	86,1
Eylül	2018	15 209		16 936		- 1 728		89,8
	2019	15 219	0,1	16 941	0,0	- 1 722	-0,3	89,8

26. Samsun 2019 Eylül Ayı İhracat Rakamları

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) 2019 Eylül ayı ihracat rakamlarını açıkladı. Yılın 9 aylık toplam ihracat artışı yüzde 19,11 olarak kesinleşmiştir. Samsun'un eylül ayı ihracatı ise 70 milyon 797 bin dolar ile yılın en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir.

TİM'in verilerine göre ocak ayında 58 milyon 803 bin dolar, şubat ayında 59 milyon 229 bin dolar, mart ayında 58 milyon 574 bin dolar, nisan ayında 56 milyon 188 bin dolar, mayıs ayında 69 milyon 154 bin dolar, haziran ayında 46 milyon 643 bin dolar, temmuz ayında 60 milyon 756 bin dolar, ağustos ayında ise 43 milyon 352 bin dolar dışsatım gerçekleştiren Samsun ihracatçısı, eylül ayında ise 70 milyon 797 bin dolar ile ihracatta yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Buna göre eylül ayında ihracat artışı yüzde 2,14 olarak belirlenirken, bu yılın 9 aylık toplam ihracatında da yüzde 19.11 oranında artış yaşanmıştır. Böylece Samsun'un 9 aylık toplam ihracatı 523 milyon 498 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Geçen yılın aynı döneminde 439 milyon 502 bin dolar seviyesinde ihracat yapılmıştır.

Samsun'un ihracat rakamları **sektörel olarak** değerlendirildiğinde eylül ayında **en yüksek ihracat artışı** **hububat sektörü** gerçekleşmiştir. Un ihracatçıları eylül ayında 9 milyon 470 bin dolar seviyesinde dışsatım geliri elde etti. Hububattaki artış eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 76 oldu. Bu sektörün Ocak-Eylül dönemindeki toplam ihracatı ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 120 artışla 85 milyon 209 bin dolara çıktı. Hububat sektörü 2018 yılının 9 aylık döneminde 38 milyon 593 bin dolar ihracat yapmıştır.

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

Samsun'da ihracatta eylül ayında zirvede yer alan sektör ise bu yılın başından bu yana ihracat rekorları kıran çelik sektörü oldu. Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 26.75 oranında ihracat düşüklüğü gerçekleşmesine rağmen çelik sektörü eylül ayında; toplam 19 milyon 395 bin dolar ihracatla ilk sırada yer aldı. Bu sektörün 9 aylık toplam ihracatı ise yüzde 80 artışla 140 milyon 219 bin dolara çıktı. Geçen yılın aynı döneminde bu sektör 77 milyon 851 bin dolar ihracat yapmıştır.

Samsun ihracatını sırtlayan sektörlerden otomotiv sektörü ise eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 19.38 artışla 9 milyon 644 bin dolar dışsatım yaptı. Otomotiv sektörünün 9 aylık toplam ihracatı ise yüzde 5 artış gösterdi ve geçen yılki 66 milyon 917 bin dolar seviyesinden, 70 milyon 237 bin dolara yükselmiştir.

Samsun'da iklimlendirme sektörünün 9 aylık toplam ihracatı yüzde 9 artışla 16 milyon 252 bin dolar, hazır giyim ve konfeksiyon sektörünün 9 aylık ihracatı yüzde 70 gerilemeyle 1.5 milyon dolar, kimyevi maddeler sektörünün 9 aylık ihracatı yüzde 12.97 artışla 25 milyon 371 bin dolar, makine ve aksamaları sektörünün 9 aylık ihracatı da yüzde 6.46 gerilemeyle 34 milyon 272 bin dolar olarak kesinleşmiştir.

Samsun'da mobilya sektörü 9 aylık süreçte geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 8.5 gerilemeyle 13 milyon 913 bin dolar, savunma ve havacılık sektörü yüzde 27 gerilemeyle toplam 13 milyon 369 bin dolar, **su ürünleri sektörü de yüzde 10 düşüşle 48 milyon 50 bin dolar ihracat** yapmıştır.

İhracattan Geri Dönen Ürünler

Ürünler	İşlem Sayısı	Miktarı (kg)
Domates	16	282.133
Soyulmuş Susam	9	161.333
Şeftali	5	56.883
Nektarin	5	44.361
Çilek	4	53.790
Karpuz	4	96.120
Biber	4	7.670
Mandalina	3	65.050
Portakal	2	42.500
Fındık	2	44.000
Fındık Püresi	2	33.000
Nar	2	42.120
Makarna	1	25.800
Kayısı	1	21.550
Limon	1	10.500
Üzüm	1	22.350
TOPLAM	62	1.009.160

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2019 Yılı Gıda ve Yem Maddeleri İhracatı

Ürünler	Sertifika Sayısı	Ürün Miktarı (kg)
Fındık ve Fındık Ürünleri (Kavrulmuş, Kıyılmış, Püre ve Un vb.)	349	3.365.645
Susam	339	8.619.139
Lokum, Tahin, Helva, Fındık Kreması, Reçel, Pekmez ve Diğer Şekerlemeler	111	1.098.805
Buğday Unu	100	143.904.934
Mısır İrmigi	98	15.987.960
Kuruyemiş	47	80.618
Filtre Kağıdı	23	187.000
Mısır Unu	10	1.116.500
Plastik Tabak ve Kapak	5	860
Aromalı /Meyveli İçecek Tozu	5	27.471
Sos	4	3.196
Hazır Toz Karışım	4	1.638
Türk Kahvesi	2	300
Takviye Edici Gıda	2	200
Kek	1	26.333
Sakız Mayası	1	14.050
Vitamin Karışımı	1	3.000
Enzim	1	150
Bakliyat	1	3.300
TOPLAM	1.104	174.441.099

2019 Yılı Gıda Maddeleri İthalatı

Ürünler	İşlem Sayısı	Miktarı (kg)
Buğday	962	1.656.452.787
Susam	38	4.805.708
Yağlık Ayçiçek Tohumu	38	77.248.613
Enzim	29	21.100
Soğan	23	575.000
Hamur Mayası	18	780.000
Kabuklu Ceviz	14	328.020
Karabuğday	13	260.000
İç Ceviz	6	129.370
Çikolata	5	52.500
Kuşburnu	5	197.850
Kakao Kitlesi	4	84.000
Mısır	4	29.128.550
Şeker Pancarı Melası	4	22.447.911
Hurma	2	44.160
Buğday Gluteni	3	72.000
Askorbik Asit	2	3.000
Nişasta	2	28.000
Renklendirici	2	250
Nohut	1	22.500
Zencefil (Şurup İçinde)	1	17.113
TOPLAM	1.176	1.792.698.432

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

2019 Yılı Gıda ve Yem Maddeleri Ürün Bildirim Rakamları

Onaylanan Ürün Bildirim Sayısı	1.913
Reddedilen Ürün Bildirim Sayısı	65
TOPLAM	1.978

2019 Yılı Yem Maddeleri İthalatı

Ürünler	İşlem Sayısı	Miktarı (kg-adet)
Ayçiçek Tohumu Küspesi	45	155.074.157
Buğday Kepeği	36	108.973.993
Soya Fasulyesi (Yem)	32	95.782.936
Mısır (Yem)	16	71.814.496
Soya Küspesi	10	31.092.116
Pirinç Kepeği (Yem)	9	15.407.580
Mısır Gluteni Yemi	7	14.764.150
Mısır Kepeği (Yem)	7	11.968.200
Ayçiçeği Tohumu Kabuğu	5	19.691.521
DDGS	3	5.022.880
Şeker Pancarı Melası (Yem)	3	10.084.983
Arpa (Yem)	2	8.000.000
Şeker Pancarı Posası (Yem)	1	1.500.000
TOPLAM	176	549.177.012

27. Sonuç

Samsun İlimizi “**Bölge ülkelerinin tarımsal üretim ve tarımsal ürün tedarik üssü haline getirme**” vizyonu ilgili kurumlarla birlikte yapılacak eylem planları ile biran önce hayata geçirilmelidir.

Samsun ilimizde dünya pazarlarına uygun kalite ve standartta, sağlıklı gıda üretimi için alınan kararlar tarım ürünleri pazarlama kanallarını artık stratejik hedef haline getirmiştir. Bu nedenle pazarlama sistemlerindeki değişim sürecinde, özel sektörün üretime geçmesiyle ürün, fiyat ve kalite çeşitliliği pazara yansımış ve tarım ürünleri miktarında, kalite ve verimlilikte önemli başarılar sağlanmıştır. Verimlilik ve ürün çeşitliliği arttıkça, tüketim miktarı da artış eğilimine girmiş olmakla beraber, ürünlerde kalite, çeşit, miktar ve standart yetersizliği, ürünlerin yurt dışı satışını sağlama

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

bakımından sahip olduğumuz imkânların yetersizliği üreticiyi sıkıntıya sokmaya başlamıştır.

Samsun ili tarımsal ürünlerinin pazar taleplerini, çeşit, kalite, standart, miktar ve zaman bakımından bilmek ve üretim kaynaklarını en rasyonel biçimde planlayarak üretmek pazarlama için en önemli husustur. Öncelikle Samsun İlinin tarımsal portföyü ürün deseni açısından dünyanın ihtiyacı olan birçok imkana sahiptir. Bizim üretmiş olduğumuz ürünlerin çoğunun gelişmiş ülkelerde de üretildiği göz önüne alındığında Pazarlama ve İhracat Sektörünün tüm tarafları Samsun ilinin tarım ürünleri pazarlamasında genel stratejisini biran önce ortaya koyması ve uygulaması gerekmektedir.

Oluşturulacak **Tarımsal İhracat Stratejisi** ile İlimizin yapacağı **ihracatın işlenmemiş tarımsal üretime mi dayalı olacağı ya da bu ihracatın teknolojik olarak işlenmiş ürün mü olacağı veya hangi tür ihracatın yapılması gerektiği** net olarak ortaya konulmalıdır. Samsun ilimizin İhracat dağılımını 2000 yılından günümüze nasıl değiştiğini incelediğimizde ilimize yönelik **tarımsal ihracat politikalarımızın teknoloji seviyesi yüksek işlenmiş tarımsal ürünleri hedeflemesi gerektiğini** bize göstermektedir.

İlimiz tarımsal ürün ihracat politikalarında öncelik, ilimizden ihracatı yapılan tüm ihraç ürünlerine değil (diğer illerden gelen ürünler hariç tutulmalı) **yalnızca ilimizde üretilip ihraç edilen rekabetçi avantaja sahip olan ürün çeşitliliğine** verilmelidir. Buna göre tarımsal çeşitlilik değeri yüksek olan ilimizde, çok sayıda ürün rekabetçi bir şekilde üretilip ihraç edilebilir. İlde var olan **kurumsal tecrübeler ve kişisel beceriler çok sayıda tarımsal ürünün rekabetçi avantajla üretilmesi ve ihraç edilmesi için uygundur.**

Samsun bölgesi, uygun iklim yapısına sahip ovaları ile tarımsal ürünlerin her mevsimde uzun periyotlarda yetiştirilmesine son derece elverişli büyük bir zenginliğe sahiptir. Dünyada özellikle kışlık sebze üretiminde gerçekten mukayeseli üstünlüğe sahip Samsun bölgesi Türkiye için çok büyük ticari potansiyel taşımaktadır. Diğer tarımsal üretim alanlarında aşırı sıcaklık gibi olumsuzluklardan dolayı üretim yapılamadığı zamanlarda Samsun bölgesinde ekolojik avantajlar nedeniyle üretim devam etmektedir. Bu ekolojik üstünlükten yeterince pay alabilmek ve ihracata konu üretim yapabilmek için mevcut yapının iyileştirilme çalışmaları başlatılmalıdır. Samsun ilimizde ihracata dayalı

Samsun İli Tarımsal Ürün İhracat Potansiyeli ve Stratejisi

tarım sektöründe faaliyet gösteren üretim ve pazarlama yapan firmalar; yerel, ulusal ve küresel stratejiler geliştirir ve planlamalar yaparlarsa günümüzdeki yoğun rekabet ortamından karlı çıkacakları kanaatindeyiz. Bu kitapçıkta Samsun ilimizde tarım sektörünün olası ihracat stratejileri, genel durumu, ekilişleri, üretimleri, imkânları, potansiyelleri ve bütün bunları içeren bir çalışma ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kanaatimizce bu çalışmada ortaya konulan yaklaşımlar dikkate alındığında ve sağlıklı yorumlandığında tarım sektörümüz; iç tüketimle birlikte AB, Rusya Federasyonu ve Ortadoğu ülkelerinin dış taleplerine cevap verecektir. Sektörde arz devamlılığı sağlanacak, çeşit standardı oluşacak, üreticilerin, tarıma dayalı gıda sanayi üretimi yapanların ve ihracatçıların yüzünü güldürecek bir üretim yapısı oluşmasına katkı sağlayacaktır. Samsun ilinde tarımın bütün alt sektörlerinin gelişmesi üretim ve ihracatın artması hepimizin ortak arzudur.

Kaynaklar

- 1-Yeni Vizyon Yeni Yol Haritası İhracat 2019 Raporu TİM
- 2-Akdeniz İhracatçılar Birliği. Antalya. 2019.
- 3-Dış Ticaret İstatistikleri. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. 2018/2019. DPT
- 4-Ege İhracatçılar Birliği. İzmir. 2019
- 5-İGEME Yaş Meyve Sebze Faaliyet Raporu. 2017.
- 6-İhracat Raporu. Akdeniz İhracatçılar Birliği Genel Sekreterliği. 2019.
- 7-İhracata Dönük Üretim Stratejisi. T.C. Ekonomi Bakanlığı. 2010.
- 8-Onuncu Kalkınma Planı (2007-2013) Gıda Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu
- 9-Samsun İl Tarım Master Planı-2012
- 10-Samsun İli Yaş Meyve - Sebze Üretim ve İhracatında Pestisit Kalıntılarının Önlenmesi ve İnsan Sağlığı. 2007. Samsun Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- 11-Samsun Tarım ve Orman İl Müdürlüğü Sebze Üretim Sektör Raporu.2019.
- 12-Samsun Tarımının Sektörel Sorunları ve Çözüm Önerileri. 2006.
- 13-Tarım ve Orman Bakanlığı İhracat Verileri. 2018.
- 14-TR83 Samsun Alt Bölge Tarım Master Planı. 2006.
- 15-Türkiye Gıda Sektörü Raporu T.C. Başb. Yatırım Dest. ve Tanıtım Ajansı. 2010
- 16-TZOB- Yaş Meyve Sebze Raporu. 2011.
- 17-Yaş Meyve Sebze İhracatçılar Birliği Raporları 2017-2018